

OP Ryhmän riski- ja
vakavaraisuusraportti 2022

OP Ryhmä

Sisällysluettelo

Johdanto.....	2
1 OP Ryhmän riskienhallinta.....	3
1.1 OP Ryhmän riskienhallinnan periaatteet.....	3
1.1.1 OP Ryhmän merkittävät riskit: yleiskatsaus.....	3
1.1.2. OP Ryhmän riskienhallinta.....	4
1.1.2.1. OP Ryhmän riskinotto.....	4
1.1.2.2. Likviditeettistrategia ja pääomahallinnan strategia.....	5
1.1.2.3. OP Ryhmän johdon vastuu riskienhallinnassa ja riskienhallinnan järjestäminen.....	6
1.1.2.4. OP Ryhmän riskienhallinnan tavoitteet.....	7
1.1.2.5. OP Ryhmän riskienhallinnan menetelmät ja toteutus.....	7
1.1.2.6. OP Ryhmän riskienhallinnan suorittama riippumaton riskien valvonta ja analysointi.....	8
1.1.3. OP Ryhmän merkittävät riskit: lähteet ja hallinta.....	9
1.1.3.1. Merkittävien riskien määritelmät ja lähteet.....	9
1.1.3.2. Pankkitoiminnan riskit.....	16
1.1.3.3. Vakuutustoiminnan riskit.....	24
1.1.3.4. Ryhmätasoiset riskit.....	27
1.2 Julistus riskienhallintajärjestelyiden riittävydestä ja riskilausuma.....	34
2 OP Ryhmän vakavaraisuus.....	36
2.1 OP-yhteenliittymän omat varat ja vakavaraisuus.....	36
2.1.1 Omat varat.....	36
2.1.2 Kokonaisriski.....	37
2.1.3 Vakavaraisuuden tunnusluvut.....	38
2.2 Rahoitus- ja vakuutusryhmittymän vakavaraisuus.....	40
3 Allekirjoitukset.....	41

Johdanto

OP Ryhmä julkaisee riskienhallintaa ja vakavaraisuutta koskevat tiedot vuodelta 2022 tässä OP Ryhmän riski- ja vakavaraisuusraportissa sekä OP-yhteenliittymän Pilari III -taulukoissa. Raportit sisältävät Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 575/2013 (CRR) kahdeksannen osan mukaiset tiedot OP Ryhmän riskienhallinnasta ja osuuspankkien yhteenliittymän konsolidointiryhmän vakavaraisuudesta noudattaen Euroopan pankkiviranomaisen ohjeita eli niin kutsutut Pilari III -tiedot.

Riski- ja vakavaraisuusraportin ensimmäisessä osassa esitellään OP Ryhmää koskevat laadulliset tiedot eli riskinoton ja riskienhallinnan periaatteet sekä vakavaraisuuden hallinnan periaatteet, ylimmän hallintoelimen hyväksymä riskienhallintajärjestelyiden riittävyttä koskeva julistus, riskilausuma sekä riskienhallinnan avainluvut, jotka kuvaavat OP Ryhmän riskinkantokykyä ja riskinottohalua suhteessa OP Ryhmän toimintaan ja merkittäviin riskeihin. Toisessa osassa esitetään OP Ryhmän vakavaraisuuden keskeisimmät tiedot sekä rahoitus- ja vakuutusryhmittymän vakavaraisuus.

OP-yhteenliittymästä julkistettavat Euroopan pankkiviranomaisen (EBA) määrämuotoiset taulukot julkistetaan Excel-muotoisina OP-yhteenliittymän Pilari III -taulukoissa 2022 englanniksi. Tiedot perustuvat osuuspankkien yhteenliittymän konsolidoituun luottolaitosvakavaraisuuteen, joten vakavaraisuustiedot eivät ole suoraan vertailukelpoisia muihin julkaistuihin OP Ryhmää koskeviin tietoihin.

OP Ryhmä julkaisee OP Ryhmän riski- ja vakavaraisuusraportin vuosittain. Lisäksi vuosineljänneksittäin julkaistavat OP-yhteenliittymän Pilari III -taulukot sisältävät sellaiset tiedot, jotka sääntelyssä edellytetään julkaistavaksi useammin kuin kerran vuodessa.

Riskienhallintaa koskevia tietoja sisältyy tämän raportin lisäksi muihin OP Ryhmän vuosiraportointikononaisuuden raportteihin. Selvitys OP Ryhmän hallinto- ja ohjausjärjestelmästä vuodelta 2021 sisältää yhteenvedon OP Ryhmän riskinoton ja riskienhallinnan periaatteista. OP Ryhmän toimintakertomus ja tilinpäätös 2021 sisältää tilinpäätössääntelyä edellyttämät osiot riskienhallinnan periaatteista (tilinpäätöksen liite 2 sekä liitteet 46–83) ja katsauksen liiketoimintojen riskiasemaan osana toimintakertomusta.

OP Ryhmän hallinto- ja ohjausjärjestelmiä koskevia tietoja on esitetty OP Ryhmän hallinnointia käsittelevillä nettisivuilla (op.fi – OP Ryhmä – Tietoa ryhmästä – Hallinnointi) sekä Selvitys OP Ryhmän hallinto- ja ohjausjärjestelmästä -raportissa. Palkitsemisjärjestelmät ja käytänteet on kuvattu OP Ryhmän toimielinten palkitsemispolitiikassa ja OP Ryhmän toimielinten palkitsemisraportissa, tilinpäätöksen liitteessä 10. sekä OP Ryhmän palkitsemista käsittelevillä nettisivuilla (op.fi – OP Ryhmä – Tietoa ryhmästä – Hallinnointi – Palkitseminen).

Tietoja voidaan jättää julkaisematta OP Ryhmän riski- ja vakavaraisuusraportilla ja OP-yhteenliittymän Pilari III -taulukoissa siltä osin, kun ne ovat epäolennaisia ja niiden mahdollinen vaikutus OP Ryhmän kannattavuuteen, tuloksentelekykyyn, taseeseen tai vakavaraisuuteen on vähäinen. Julkaisematta jätettyjä epäolennaisia erä käsitellään OP-yhteenliittymän Pilari III -taulukoiden lopussa.

OP Ryhmän riski- ja vakavaraisuusraportti ja OP-yhteenliittymän Pilari III -taulukot ovat tilintarkastamattomia.

1 OP Ryhmän riskienhallinta

1.1 OP Ryhmän riskienhallinnan periaatteet

1.1.1 OP Ryhmän merkittävät riskit: yleiskatsaus

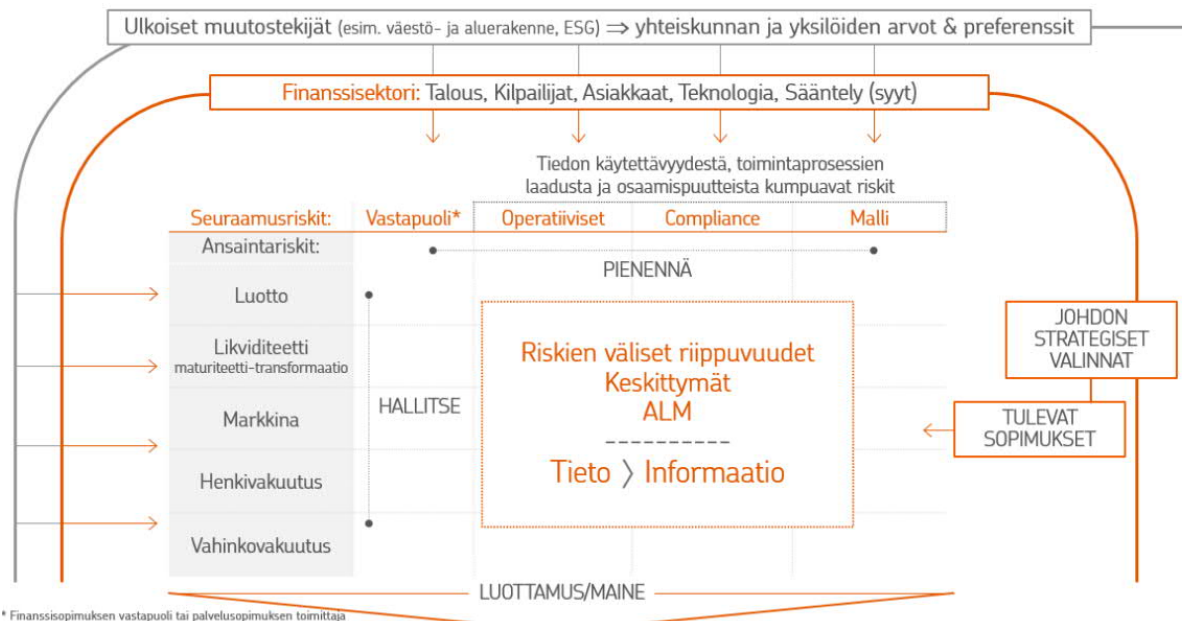
OP Ryhmässä riskinoton ja riskienhallinnan yleiset periaatteet laaditaan kaikkia toimintoja koskeviksi, ja riskienhallinnan yleisiä periaatteita tarkennetaan vielä ansaintalogiikoittain (tuote- ja palvelukokonaisuuksittain). Ansaintalogiikkakohtaisia kokonaisuuksia muodostettaessa lähtökohtia ovat asiakkaille tarjottavat palvelut, palvelujen tuottamisessa ja toiminnan analysoinnissa ja raportoinnissa tarvittavat prosessit sekä se, mitä riskejä OP Ryhmälle näiden palvelujen tarjoamisesta aiheutuu.

OP Ryhmän liiketoiminnan ja toimialan ominaispiirteiden vuoksi riskeillä on kaksi toisistaan poikkeavaa peruseriaatetta: OP Ryhmä voi hankkia ansaintaa riskeillä (ansaintariskit) tai riskit voivat olla seurausta jostakin (seuraamusriskit). Koska ansaintariskien tarkastelu edellyttää OP Ryhmän kriittisten menestystekijöiden tarkastelua liiketoiminnan kannalta, ansaintariskien lähteitä ja hallintaa ryhmitellään merkittävien riskien tarkemmissa kuvauksissa ansaintalogiikoittain lukuun ottamatta ryhmätasoisia riskejä, jotka koskevat kaikkia ansaintalogiikoita. Riskejä ryhmitellään merkittävien riskien tarkemmissa kuvauksissa ryhmätasolla, koska suurin osa seuraamusriskeistä on ryhmätasoisia ja seuraamusriskeissä keskeisenä tarkastelun kohteena on riskin mahdollisen toteutumisen negatiivisten vaikutusten pienentäminen.

Alla olevassa kuvassa esitetään yhteenvetona OP Ryhmän merkittävät riskit ja niiden lähteet. Kuvan taulukon ulkokehillä harmaalla ja oranssilla esitetään merkittävien riskien lähteet ja juurisyyt. Vastaavasti taulukon ulkopuolella on myös kuvattu riskien mahdollisen toteutumisen negatiivinen vaikutus OP Ryhmän luottamukseen ja maineeseen.

Kuvan taulukossa on keskeistä huomata seuraavaa:

- Ansaintariskien ottamisella voidaan saada aikaan seuraamusriskejä OP Ryhmän ulkoisten riskien lähteiden ja syiden lisäksi.
- Ansainta- ja seuraamusriskien yhteisvaikutuksesta voi syntyä uusia ryhmätasoisia riskejä muun muassa riskien välisten keskittymien ja riippuvuuksien vuoksi.
- Ansainta- ja seuraamusriskien erilaisten tarkoitusten vuoksi ansaintariskejä pyritään ensi sijassa hallitsemaan, kun taas seuraamusriskejä pyritään ensi sijassa pienentämään.

Pankkitoiminta-ansaintalogiikkakokonaisuus sisältää sekä Vähittäispankki- että Yrityspankki-liiketoimintasegmentin. Pankkitoiminta-ansaintalogiikkakokonaisuus ryhmitellään riskienhallinnassa kolmeen ansaintalogiikkaan: Pankkitoiminta taseen kautta, Markets ja Varainhoito. Pankkitoiminta taseen kautta -ansaintalogiikka jaetaan edelleen liiketoimintasegmenttijaottelun mukaisesti yritys pankkitoimintaan, vähittäispankkitoimintaan sekä keskuspankkitoimintaan, joka OP Ryhmän segmenttijaottelussa sisältyy muuhun toimintaan. Henki- ja vahinkovakuutus-ansaintalogiikat kuuluvat Vakuutus-liiketoimintasegmenttiin.

OP Ryhmän riskienhallinta ja sääntelymukaisuuden varmistaminen (compliance) perustuu kolmen puolustuslinjan periaatteelle. Ensimmäisen puolustuslinjan muodostavat liiketoiminnot, toisen puolustuslinjan liiketoiminnoista riippumattomat riskienhallintatoiminto ja compliance sekä kolmannen puolustuslinjan sisäinen tarkastus. Jokaisella puolustuslinjalla on oma roolinsa riskienhallintaprosessin tehokkaassa toteuttamisessa.

OP Ryhmässä riskienhallinnan ensimmäinen ja toinen puolustuslinja tekevät jatkuvaa yhteistyötä. Näin varmistetaan, että käytössä on etukäteen kaikki toiminnan kehittämiseen ja hallintaan tarvittava osaaminen. Puolustuslinjat rakentavat yhdessä riskienhallintaprosessin, jossa on otettu huomioon OP Ryhmän toiminnan erityispiirteet. Ensimmäisen ja toisen puolustuslinjan vastuut on selkeästi jaettu.

- Liiketoiminnot toteuttavat OP Ryhmän strategiaa, vastaavat toimintansa suunnittelusta, tehokkaasta sekä laadukkaasta toimeenpanosta ja sisäisestä valvonnasta. Vain liiketoiminta tekee liiketoimintapäätöksiä vastaten asiakaspalvelun laadusta, toimintansa jatkuvuudesta sekä tuloksestaan ja riskeistään.
- Toinen puolustuslinja valmistelee ryhmän johdon päätettäväksi riskienhallintakehikon, jonka asettamissa puitteissa ensimmäinen puolustuslinja toteuttaa riskinottoa ja päivittäiseen liiketoimintaan liittyvää riskienhallintaa. Toinen puolustuslinja tukee ensimmäistä puolustuslinjaa konsulttoimalla ja rakentavasti haastamalla etenkin omaan erityisosaamiseensa kuuluvissa asioissa. Toinen puolustuslinja myös valvoo sääntelyn ja OP Ryhmän ohjekehikon noudattamista ja tekee riippumattomaa analyysia tuloksen, riskien ja puskureina toimivien pääoman ja likviditeetin tasapainosta sekä toiminnan jatkuvuuden turvaamisesta myös häiriötilanteissa.
- Kolmantena puolustuslinjana toimii muista puolustuslinjoista riippumaton sisäinen tarkastus.

1.1.2. OP Ryhmän riskienhallinta

1.1.2.1. OP Ryhmän riskinotto

OP Ryhmä ottaa perustehtävänsä hoitoon liittyviä riskejä. OP Ryhmä korostaa kaikessa toiminnassaan huolellisesti valmisteltua ja maltillista riskinottoa, jotta tulos olisi kohtuudella ennakoitavissa ja jotta asiakkaita pystytään palvelemaan perustehtävän mukaisesti poikkeuksellisen vaikeissakin olosuhteissa.

OP Ryhmän riskinoton periaatteet luovat yhdessä ryhmän strategian kanssa lähtökohdat liiketoimintojen tavoitteenasetannalle, ja ne ovat kaikkia OP Ryhmän yhtiöitä velvoittavia. OP Ryhmän riskinoton periaatteet ohjaavat siten myös OP Ryhmän keskusyhteisön jäsenluottolaitoksille maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden turvaamiseksi antamia ohjeita.

OP Ryhmässä valtaosa tuloksesta saadaan asiakasliiketoiminnasta ja sen yhteydessä otetuista ja hinnoitelluista ansaintariskeistä, jotka kuvaavat OP Ryhmän riskinottohalua. Riskipoliitikoissa asetetut kvantitatiiviset limiitit ohjaavat ansaintariskien hallintaa yhdessä muun ohjeistuksen kanssa.

Liiketoiminnasta aiheutuu myös seuraamusriskejä, joita OP Ryhmä pyrkii vähentämään. Seuraamusriskeistä ei synny tuottoja, vaan ne realisoituvat toiminnan vaikeutumisenä, ylimääräisinä kuluina ja/tai maineen menetyksenä.

Ansainta- ja seuraamusriskit liittyvät nykyiseen liiketoimintaan ja niihin voimassa oleviin sopimuksiin, joita OP Ryhmän yhtiöt ovat solmineet asiakkaidensa ja muiden vastapuolien kanssa. Tulevan liiketoiminnan riskit voivat vaikuttaa tulevien vuosien menestykseen. OP Ryhmä hallitsee tulevan liiketoiminnan riskejä johdon valinnoin.

OP Ryhmä huolehtii, että yhtiöillä on riittävästi riskinkantokykyä eli riskinottokykyä ja riskinottokapasiteettia, jotta ansaintariskien ja siten riskinottohalun mukaista toimintaa voidaan toteuttaa. Riskinottokyky on osaamista, ja

riskinottokapasiteetti on pääomia ja likviditeettiä. Riskinottokyky edellyttää muun muassa asiakasosaamista sekä joustavuutta muuttaa OP Ryhmän riskinottoa. OP Ryhmässä pyritään tunnistamaan kunkin liiketoiminnan sisällä ja OP Ryhmän tasolla eri riskien riippuvuudet ja niistä syntyvät riskikeskittymät sekä järjestämään riskien hallinta asianmukaisesti.

Vahva riskinottokapasiteetti turvaa tarvittavien markkinatransaktioiden kustannustehokkaan toteuttamisen (jälleenrahoitus, jälleenvakuutus, johdannaiset). OP Ryhmä pyrkii ylläpitämään sellaista pääomien ja likvidien varojen määrää sekä sellaista rahoitus- ja sijoitusportfolioiden rakennetta, joiden turvin on mahdollista toteuttaa nykyisiä liiketoimintamalleja erittäin suurella todennäköisyydellä ja toisaalta turvata myös strateginen joustavuus. Riskinottokapasiteetin tavoitetaso määritellään ulkoisen luottoluokituksen avulla.

Riskinoton periaatteet tiivistetään rajalliseksi määräksi linjauksia sekä limiittejä, joilla OP Ryhmän johto päättää, kuinka paljon ryhmän riskinottokapasiteetista otetaan käyttöön ja kuinka se allokoidaan ansaintalogiikkakokonaisuuksille/liiketoimintasegmenteille ryhmän strategian ja riskinottohalun mukaisesti.

Riskinoton periaatteiden mukaisten limiittien pohjalta riskienhallinta valmistelee tarkemmat limiittiesitykset ja osuuspankkien seurantarajaesitykset yhteistyössä liiketoimintojen kanssa siten, että OP Ryhmän merkittäviksi määritellyt määrälliset riskit tulevat rajattua asianmukaisesti ansaintalogiikkakohtaisissa riskipolitiikoissa. Määrällisiä rajoitteita täydentävät riskipolitiikkojen linjaukset ja muu riskienhallinnan ohjeistus, jotta myös vaikeammin kvantifioitavat riskit tulevat katettua. Näin OP Ryhmä pyrkii turvaamaan sen, ettei ryhmä tai sen yhtiö ota toiminnassaan niin suurta riskiä, että se vaarantaisi ryhmän tai yhtiön vakavaraisuuden, kannattavuuden, maksuvalmiuden tai toiminnan jatkuvuuden.

1.1.2.2. Likviditeettistrategia ja pääomahallinnan strategia

OP Ryhmä haluaa palvella asiakkaitaan pitkäjänteisesti ja myös poikkeuksellisen vaikeissa markkinaolosuhteissa kaikilla eri liiketoiminta-alueilla. Strategisena tavoitteena on turvata asiakasliiketoiminnan häiriöttömyys kussakin ansaintalogiikassa. Likviditeettiriskin hallinta pyritään järjestämään niin, että OP Ryhmän liiketoiminta kestää kilpailijoitaan paremmin likviditeettiin ja likvidiyteen liittyviä ongelmia. Likviditeetin hallintaa ja ohjausta yhteenliittymässä kuvataan lisää luvussa Pankkitoiminnan riskit.

Pääomahallinnassa tehdään strategisia päätöksiä pääomien muodossa olevan riskinottokapasiteetin käytöstä riskinottoon, valitusta luottamustasosta johdon puskurin riittävyydelle ja mistä eristä pääomat muodostuvat. Lisäksi pääomahallinnassa tehdään strategiset päätökset liiketoiminnoista ja riskeistä, joille käytettävät pääomat allokoidaan, sekä pääomatarpeen laskennan rating-tavoite, aikahorisontti ja luottamustaso.

OP Osuuskunnan hallitus hyväksyy OP Ryhmän pääoman ja likviditeetin riittävyyden arviointimenettelyt (ICAAP-, ORSA- ja ILAAP-menettelyt eli Internal Capital Adequacy Assessment Process, Own Risk and Solvency Assessment, Internal Liquidity Adequacy Assessment Process) osana OP Ryhmän riskienhallinnan periaatteita (RAF). Riskienhallinta raportoi johdolle neljännesvuosittain riskianalyyssissä toimintaympäristön muutostekijöistä, OP Ryhmän riskeistä sekä pääoman ja likviditeetin riittävyydestä. OP Ryhmän ICAAP-, ORSA- ja ILAAP-arviot perustuvat pääosin riskienhallinnan jatkuvaan analyysiin. Hallituksen riskivaliokunta laatii riskienhallinnan avustamana lausunnot pääomien riittävyydestä (CAS, Capital Adequacy Statement) ja likviditeetin riittävyydestä (LAS, Liquidity Adequacy Statement) sekä johdon arvion pääomien riittävyydestä (ORSA). Hallituksen hyväksymisen jälkeen riskienhallinta toimittaa lausunnot EKP:lle sekä johdon arvion Finanssivalvonnalle vuosittain yhdisteltynä asiakirjana Lausunto OP Ryhmän pääomien riittävyydestä ja johdon riski- ja vakavaraisuusarvio.

OP Ryhmä laskee pääomansa määrän käyttötarkoituksen ja yhtenäisesti asetetun pääomatarpeen mukaan. Taloudellisessa pääomatarpeessa, hinnoittelussa, riskiperusteisessa kannattavuudessa ja pääomien allokoinnissa käytetään taloudellista kriteeriä. Sisäisen pääoman riittävyyden arvioinnin tavoitteena on vakaa parhaan arvion riskimittari, joka perustuu pitkään riski-ilmiota edustavaan historia-aineistoon ja huomioi riskitekijöiden väliset riippuvuudet. Erityisesti pitkäkestoisten sitoumusten riskillisuus arvioidaan ylisyklisesti. Pääomatarve lasketaan sekä ilman hajautushyötyjä että hajautushyötyjen jälkeen. Tätä historiaan ja toiminnan jatkuvuuteen perustuvaa käsitystä riski-ilmion kehittymisestä täydennetään tarvittaessa tulevaisuuden skenaarioihin varautuvalla lisäpääomatarpeella liiketoiminnoittain ja ryhmätasolla.

Taloudellinen näkökulma vastaa sisäisten prosessien tarpeisiin, kun taas viranomaisen normatiiviset näkökulmat (säätely ja niiden viranomaistulkinnat) luovat reunaehdot toiminnan jatkamiselle.

Vakavaraisuutta koskevat päätökset kvantifioidaan selkeiksi numeerisiksi tavoitteiksi, joiden toteutumista seuraamalla sisäistä riskinkantokykyä ja ulkoista vakavaraisuutta voidaan ennakoivasti ohjata. Näin varmistetaan, että OP Ryhmän vakavaraisuus täyttää myös poikkeuksellisissa tilanteissa sille asetetut sisäiset tavoitteet ja viranomaisvaateet. Viime kädessä tavoitteena on varmistaa OP Ryhmän toiminnan jatkuvuus kaikissa tilanteissa.

Pääoman käyttöön liittyy sisäinen tuottovaatimus, joka vastaa pääoman vaihtoehtoiskustannusta. OP Ryhmän riskinotto sitoo pääomia, ja tästä aiheutuva pääomakustannus perustuu sisäiseen tuottovaatimukseen. Pääomakustannus allokoidaan liiketoiminnoille, jotka välittävät kustannukset edelleen hinnoitteluun ja asiakkaille pääomatarpeen suhteessa. Pitkän aikavälin kannattavuus perustuu riskikorjattuun tulokseen, jossa tulos on suhteutettu liiketoiminnan pääomatarpeeseen ja sisäiseen tuottovaatimukseen.

OP Ryhmän johto valmistelelee pääomasuunnitelman. Suunnitelma sisältää strategian kanssa linjassa olevat perustelut pääomahallinnan strategisille päätöksille. Pääomasuunnitelma kattaa samanaikaisesti sekä viranomaisten asettamat vaateet vakavaraisuushallinnan ja resoluution osalta että sisäisen näkökulman.

1.1.2.3. OP Ryhmän johdon vastuu riskienhallinnassa ja riskienhallinnan järjestäminen

OP Osuuskunnan hallituksen asettamat ja toimivan johdon valmisteleemat periaatteet OP Ryhmän riskienhallinnan järjestämiseen ovat seuraavat:

- o Toimiva johto valmistelelee liiketoiminnan strategiset valinnat, jotka riskinoton suhteen perustuvat keskusyhteisön hallintoneuvoston vahvistamaan OP Ryhmän riskinoton periaatteet -dokumenttiin (RAS). Riskinoton periaatteissa linjataan ja perustellaan, mitä riskejä ja missä määrin liiketoiminta on valmis ottamaan. Liiketoiminnot ovat veloitettuja toimimaan näiden rajoitteiden puitteissa.
- o Toimiva johto päättää työnjaosta riskinoton suhteen. Linjataan, mitä riskejä eri ansaintalogiikkakokonaisuudet voivat ottaa sekä mahdolliset tarkennukset siitä, mitä riskejä näiden kokonaisuuksien sisällä juridiset yhtiöt ja eri toiminnot voivat ottaa. Työnjaollisilla linjauksilla ja päätöksillä yhtiöiden rooleista varmistetaan se, että riskejä ei kumuloidu hallitsemattomasti, vaan harkitulla työnjaolla edistetään riskien hajautusta.
- o Hallintorakenne luo pohjan sille, että keskeiset toimintaa ohjaavat periaatteet ja niitä tarkentavat politiikat ja toimintaohjeet on valmisteltu ja päätetty asianmukaisesti, ja että kutakin toimintaa arvioidaan ja valvotaan sen laatuun, laajuuteen ja monimutkaisuuteen nähden asianmukaisella tavalla liiketoiminnan oman seurannan lisäksi liiketoiminnasta riippumattomien tahojen toimesta.
- o Riskienhallintaan liittyvien tehtävien kannalta tärkein päätöksentekoeelin on keskusyhteisön hallitus. Lisäksi keskusyhteisön hallintoneuvosto vahvistaa hallituksen päätökset, jotka koskevat OP Ryhmän riskinottohalua. Hallituksen riskivaliokunta avustaa hallitusta riskinottoon ja riskienhallintaan liittyvien tehtävien hoitamisessa. Valiokunnalla ei ole itsenäistä päätöksentekovaltaa. Johtokunta on pääjohtajan päätöksellä perustanut riskienhallintatoimikunnan, ohjaus- ja compliance -toimikunnan ja pankkitoiminnan tasehallintatoimikunnan, jotka hyväksyvät riskinoton periaatteita ja riskienhallinnan periaatteita tarkentavia riskienhallintaan liittyviä ohjeita ja menettelytapakuvauksia. Toimielinten riskienhallintaan liittyvät tehtävät on kuvattu tarkemmin niiden työjärjestyksissä. OP Ryhmän hallinto- ja ohjausjärjestelmää kuvataan lisää raportilla Selvitys OP Ryhmän hallinto- ja ohjausjärjestelmästä.
- o Toimiva johto huolehtii riittävän resursoinnin ja osaamisen ylläpitämisestä ja kehittämisestä niin ensimmäisen, toisen kuin kolmannenkin linjan valvontatoiminnoissa.
- o OP Ryhmän palkitsemisjärjestelmät rakennetaan ryhmän perustehtävän, arvojen ja tavoitteiden mukaisiksi varmistaen samalla sääntelynmukaisuuden. Palkitseminen ei saa kannustaa tarpeettomaan riskinottoon eikä asiakkaan edun vastaiseen toimintaan. Compliance- ja riskienhallintatoiminnot ovat mukana palkitsemisen periaatteiden, palkitsemispolitiikan ja palkitsemisjärjestelmien valmistelussa sekä palkitsemisen prosessien valvontamenettelyiden määrittelyssä.

- o Keskinäisen vastuun edellyttämän ohjausjärjestelmän periaatteet määrittelevät ja linjaavat keskusyhteisön ja sen jäsenosuuspankkien keskinäisen vastuun edellyttämän pankkikohtaisen ohjausjärjestelmän.
- o Lisäksi toimintatavoille asettavat reunaehdot periaatteet sisäisestä valvonnasta, luotettavasta hallinnosta, hyvistä liiketavoista ja yritysturvallisuudesta.

1.1.2.4. OP Ryhmän riskienhallinnan tavoitteet

Riskienhallintaprosessi on kaikkien niiden tehtävien muodostama kokonaisuus, joiden avulla OP Ryhmässä varmistetaan seuraavien riskienhallinnan tavoitteiden saavuttaminen:

- o Liiketoimintojen prosessit luovat pohjan laadukkaalle asiakaspalvelulle, mutta ne ovat samanaikaisesti kulutehokkaat, toimintavarmat ja tarvittaessa nopeasti elvytettävissä toimintakuntoon. Lisäksi toimintoprosesseissa saadaan luotua kaikki tiedot, joita tarvitaan keskeisten toimintojen (asiakashallinta, myynti, riskienhallinta, talous, viranomaisraportointi) tehtävien suorittamisessa, toiminnan analysoinnissa ja johdon raportoinnissa. Lisäksi näiden tietojen hallinta on järjestetty asianmukaisesti.
- o Liiketoiminnoissa vallitsee tasapaino tuloksen, riskien sekä pääomien ja likviditeettireservien suhteen, ja OP Ryhmän tasolle kumuloituvat riskit kyetään tunnistamaan ja niitä pystytään hallinnoimaan muun muassa työnjaollisilla linjauksilla.
- o OP Ryhmän liiketoimintojen ja koko ryhmän vakavaraisuus ja likviditeetti ovat sellaisella tasolla, että OP Ryhmä voi tehdä kaikki liiketoimintapäätöksensä täysin itsenäisesti. OP Ryhmällä ja sen yhtiöillä ei ole myöskään muita sitoumuksia, jotka estäisivät strategian mukaisten toimenpiteiden toteuttamista ainakaan pidemmäksi aikaa. Lisäksi OP Ryhmällä on operatiivista muuntautumiskykyä sopeuttaa toimintoprosessejaan riittävän nopeasti strategisten tavoitteiden saavuttamiseksi.
- o Yksikään sisäinen tai ulkoinen taho ei aseta OP Ryhmän keskinäisen vastuun pitävyyttä kyseenalaiseksi.

Kun yllä olevat riskienhallinnalliset tavoitteet on saavutettu, OP Ryhmän liiketoiminnot pystyvät toteuttamaan strategiaansa ilman, että sisäiset tai ulkoiset tekijät vaikeuttaisivat liiketoimintaa merkittävästi. Näin OP Ryhmän riskienhallintaprosessit tukevat osaltaan OP Ryhmän strategian toteuttamista ja siihen liittyvää seuranta.

1.1.2.5. OP Ryhmän riskienhallinnan menetelmät ja toteutus

Riskienhallintatoiminto valmistelee riskinoton ja riskienhallinnan periaatteet sekä yhteistyössä liiketoiminnan kanssa ansaintalogiikkakohtaisesti räätälöidyt, toimintaa strategian suuntaan ohjaavat riskipolitiikat sisältäen riskilimiitit, seurantarajat ja päätöksentekovaltuudet toimivaltaisen toimielimen päätettäväksi. Limiitti- ja seurantarajaesitysten tulee sisältää perustelut sille, miten esitettyihin mittareihin ja tasoihin on päädytty. Limiitit ja seurantarajat asettavat riskinotolle ylärajan. Poikkeama, tai sen ilmeinen uhka, asetetussa limiitissä tai seurantarajassa käynnistää eskalointimenettelyn. Riskienhallintatoiminto varmistaa, että kullakin ansaintalogiikalla on muita tarkempia toimintaohjeita riskinoton ja riskienhallinnan suhteen ja että nämä ohjeet muodostavat yhdessä riskipolitiikkojen kanssa kattavan ja kyseiseen toimintaan soveltuvan ohjauskehikon. Tarvittaessa riskienhallintatoiminto valmistelee itse nämä ohjeet.

Ohjekehikon on mahdollisuuksien mukaan täytettävä samanaikaisesti kaksi ehtoa:

- Kehikko ohjaa liiketoimintaa strategian suuntaan, rajaa toiminnan riskinottoa riskinottohalun mukaisesti ja edistää harkitsevaa ja huolellista toimintatapaa.
- Kehikko mahdollistaa sen, että riskinoton periaatteisiin ja niitä tarkentaviin riskipolitiikkoihin nähden poikkeavia liiketoimintapäätöksiä voidaan tehdä perustelluista syistä mutta rajatussa määrin. Tällöin päätösesityksen on oltava erityisen huolella valmisteltu ja siitä on käytävä ilmi selkeät perustelut poikkeamalle. Riskienhallinnan ohjeistuksesta on käytävä selkeästi esille, miten näitä poikkeamia valvotaan asianmukaisen toimielimen toimesta ja mikä on valvojan toimielimen vastuu.

Vähintään vuosittain tehtävässä kattavassa riskientunnistamisprosessissa riskienhallintatoiminto yhteistyössä liiketoimintojen ja muiden sisäisten sidosryhmien edustajien kanssa kartoittaa tekijöitä, jotka kohdistuvat tai saattavat kohdistua suoraan OP Ryhmän liiketoimintaan lyhyellä aikavälillä ja/tai, jotka vaikuttavat pidemmällä aikavälillä

toimintaympäristöön ja siten edelleen OP Ryhmän liiketoimintaan. Samoin tunnistetaan ja arvioidaan riskikeskittymät riskilajien sisällä sekä ryhmätasolle kumuloituvat riskit ja riskikeskittymät. Tässä tunnistamistyössä kiinnitetään erityistä huomiota keskinäisriippuvuuksissa tapahtuviin muutoksiin. Tunnistamisprosessiin perustuen riskienhallintatoiminto ylläpitää riskiluetteloja tunnistetuista riskeistä ja niiden taustatekijöistä. Riskientunnistamisprosessin tulosten perusteella riskienhallintatoiminto esittää vuosittain riskinoton periaatteissa OP Ryhmän merkittävät riskit hallituksen päätettäväksi ja edelleen hallintoneuvoston vahvistettavaksi. Riskientunnistamisprosessin tuloksia hyödynnetään myös riskipolitiikkojen laatimisessa, kun määritellään riskinkantokyvyn ja riskinottohalun mukaisia riskienhallinnallisia linjauksia, toimenpiteitä, tavoitteita ja limiittejä. Tuloksia hyödynnetään myös taloudellisen pääomatarpeen ja stressitestauskehikon ylläpidossa.

Riskienhallintatoiminto määrittelee kunkin toiminnan ja sen riskien analysointiin, kvantifioimiseen, rajaamiseen ja seurantaan sopivan riskimittariston. Riskinmittauksessa käytettävät menetelmät ja mallit sekä näiden tietotarpeet kuvataan ja dokumentoidaan kattavasti ja ne toteutetaan niin, että eri riskit saadaan yhdenmukaistettua OP Ryhmän sisällä vertailukelpoisiksi pääoma- ja likviditeettitarpeiksi.

Keskeiset menetelmät ja mallit myös validoidaan ennen niiden käyttöönottoa. Mallien toimintaa monitoroidaan niiden käyttöönoton jälkeen.

Yleisesti ottaen riskienhallinnan menetelmien ja mallien on oltava linjassa liiketoiminnan hinnoittelussa käytettävien menetelmien sekä tuloslaskennan mallien kanssa, jotta mahdollistetaan tuloksen, riskien ja pääomien tasapainon analysointi.

OP Ryhmä käyttää itse kehittämiään malleja (sisäiset mallit) riskien mittaamiseen, pääomatarpeen arviointiin, liiketoiminnan hinnoitteluun sekä kirjanpidossa käytettävien arvojen määrittämiseen. Malleissa huomioidaan niiden yhteensopivuus OP Ryhmän liiketoimintamallin, riskinottohalun ja riskiprofiilin kanssa. Niiden keskeiset parametrit ja oletukset ovat yhtenevät ryhmässä ja sen yhtiöissä.

OP Ryhmä käyttää stressitestausta sen arvioimiseen, miten erilaiset vakavat ja historiaan kalibroituja riskimallien oletuksista poikkeavat mutta mahdolliset tilanteet voivat vaikuttaa ryhmän ja/tai sen yritysten maksuvalmiuteen, riskiprofiiliin, kannattavuuteen ja vakavaraisuuteen. Stressitesteillä arvioidaan sekä yksittäisten riskitekijöiden vaikutusta että useiden muuttujien samanaikaisten muutosten vaikutuksia. Stressitestauksessa hyödynnetään erilaisten herkkyyss- ja skenaarioanalyysien lisäksi käänteisiä stressitestejä. Stressitestit tukevat ja täydentävät muiden riskinmittausmenetelmien antamaa kokonaiskuvausta OP Ryhmän kokonaisriskiprofiilista sekä haastavat taloudellisen ja vakavaraisuuspääomavaateen riittävyyttä. Stressitesteillä pyritään kattamaan kaikki riskinoton periaatteissa merkittäviksi määritellyt riskilajit.

Kun yllä oleva infrastruktuuri on olemassa, on liiketoimintojen päivittäiselle operatiiviselle riskienhallinnalle (asiakas- ja transaktiotasoinen riskien identifiointi, analysointi ja hinnoittelu sekä asiakkaiden jatkuva seuranta) ja sisäiselle valvonnalle luotu pohja.

Asiakkaiden palvelusta syntyneistä transaktioista tulee OP Ryhmän kannettavaksi riskejä, joita hallitaan portfoliotasolla ansaintalogiikkakokonaisuuksien sisällä. Portfoliotasoiset vastuut valtuutetaan selkeästi, ja nämä vastuut kuvataan riskipolitiikoissa tai muissa ohjeissa. Mikäli tietyistä toiminnasta syntyville riskeille ei löydy vastuuhenkilöä, toimintaa ei lähtökohtaisesti harjoiteta. Lähtökohtana on se, että riski voidaan vastuuttaa vain sellaiselle toiminnolle, jolla on mahdollisuudet vaikuttaa riskin tasoon eri toimenpitein.

1.1.2.6. OP Ryhmän riskienhallinnan suorittama riippumaton riskien valvonta ja analysointi

Riskienhallintatoiminto vastaa antamiensa ohjeiden noudattamisen valvonnasta ja raportoi merkittävistä poikkeamista keskusyhteisön hallituksen riskivaliokunnalle sekä compliancella.

Riskienhallintatoiminto valvoo OP Ryhmän ja sen yritysten operatiivista päivittäistä toimintaa ja niiden riskienhallintaa ja maksuvalmiuden hallintaa, riskinottoa, liiketoimintojen hinnoittelua, liiketoiminnan ja riskienhallinnan prosesseja ja niiden laatua. Se analysoi ryhmän ja sen yritysten riskiprofiilia ja sen kehitystä, riskinoton pysymistä sille asetettujen, limiittien ja seurantarajojen puitteissa sekä riskipolitiikan noudattamista. Lisäksi riskienhallintatoiminto varmistaa toiminnan jatkuvuutta

valvomalla jatkuvuussuunnitelmien vuosittaista ylläpitoa ja testausten toteuttamista ryhmän yrityksissä ja keskusyhteisökonsernissa.

Riskienhallinta tuottaa raportointia, jonka avulla voidaan seurata ansaintalogiikalle soveltuvin menetelmin, miten liiketoiminta pysyy sille asetettujen määrällisten rajoitteiden puitteissa ja miten se noudattaa toiminnalle asetettuja laadullisia vaateita sekä riskien- ja vakavaraisuudenhallinta koskevaa sääntelyä (prudential compliance). Vaikka liiketoiminnoilla on myös omaa raportointiaan tuloksesta ja riskeistä, niin virallisen tulos- ja riskiraportoinnin on perustuttava talous- ja riskienhallintatoimintojen raportointiin. Mikäli liiketoiminnan raportoinnin ja virallisen raportoinnin välillä on niin merkittäviä eroja, että niiden pohjalta syntyvät käsitykset riskiprofiilista eroaisivat merkittävästi toisistaan, on erojen syyt selvitettävä ja mahdolliset virheet on korjattava.

Limiittivalvonnan lisäksi riskienhallintatoiminto analysoi kunkin ansaintalogiikka-alueen riskejä ja toimintatapoja, eritoten ohjeiden noudattamisen näkökulmasta, ja muodostaa havainnoistaan kerran kvartaalissa riskianalyysin. Riskianalyysiin kuuluu myös tarkastelu nykyisen liiketoiminnan synnyttämistä ryhmätasoisista riskeistä. Tässä tarkastelussa painopisteenä pitää olla suorat riskikeskittymät ja se, miten OP Ryhmän tulos ja pääomat sekä toiminnan jatkuvuus kehittyisivät erilaisissa skenaarioissa.

Riskienhallintatoiminnon tuottaman raportoinnin pohjalta johdon ja hallituksen on kyettävä luomaan selkeä kokonaiskuva ansaintalogiikkakohtaisesti ansainta- ja seuraamusriskeistä, toimintoprosessien laadusta ja jatkuvuutta uhkaavista seikoista, pääoma- ja likviditeettitarpeista, sekä yhdistämään tämä tieto talouden toimittamaan kuvaan toiminnan tuloksellisuudesta, compliancen raportointiin toiminnan sääntelynmukaisuudesta sekä strategisen suunnittelun kuvaan tulevaisuuteen vaikuttavista seikoista.

1.1.3. OP Ryhmän merkittävät riskit: lähteet ja hallinta

1.1.3.1. Merkittävien riskien määritelmät ja lähteet

Alla on kuvattu yhteenvetona OP Ryhmän merkittävien riskien määritelmät ja lähteet.

Luottoriskit	Luottoriskillä tarkoitetaan riskiä siitä, että rahoitusinstrumentin sopimusosapuoli ei pysty täyttämään sopimuksenmukaisia takaisinmaksuvelvoitteitaan ja aiheuttaa täten toiselle osapuolelle taloudellisen tappion.
Likviditeettiriskit	Likviditeettiriski on riski siitä, että maksuvalmiuden taso tai rahoituksen saatavuus vaikeuttaa strategian mukaisen liiketoiminnan toteuttamista. Likviditeettiriski aiheutuu sisään tulevien ja ulos maksettavien kassavirtojen ajoituksen ja/tai määrien epätasapainosta. Likviditeettiriskeihin sisältyvät keskittymäriski, markkinoiden likvidiysriski ja jälleenrahoitusriski. Keskittymäriski aiheutuu rahoituksen ajallisesta sekä vastapuoli- tai instrumenttikohtaisesta keskittymisestä. Markkinoiden likvidiysriski on riski siitä, että markkinatransaktiota ei saada toteutettua halutussa ajassa ja/tai arvioituun hintaan tai pankin omistuksessa olevien likvidien varojen määrä pienenee. Jälleenrahoitusriski tarkoittaa riskiä siitä, että rahoitusta ei markkinoilta saada uusittua.
Taseen rakenteellinen korkoriski	Riski koron muutosten vaikutuksista pankkitoiminnan vuotuiseseen korkokatteeseen sekä vakuutusyhtiön tulokseen (IFRS17) ja vakavaraisuuteen (SII).
Markkinariskit	Markkinariskillä tarkoitetaan sopimuksen arvoon tai sopimuksen ansaintaan kohdistuvaa epäedullista muutosta, joka aiheutuu rahoitusmarkkinoilla havaittavien hintojen muutoksista. Markkinariskeihin kuuluvat taseen ja taseen

	ulkopuolisten erien korko-, valuutta-, volatilitteetti-, luottospread-, osake-, kiinteistöriski ja mahdolliset muut hintariskit.
Vahinkovakuutusriskit	Vahinkovakuutusriskit muodostuvat vahinko- ja varausriskeistä. Vahinkoriski syntyy siitä, että vahinkoja tapahtuu keskimääräistä enemmän tai ne ovat poikkeuksellisen suuria. Varausriski syntyy siitä, että jo tapahtuneiden vahinkojen korvausmenot ovat suuremmat kuin on ennakoitu tai maksusuoritusten ajoitus poikkeaa ennakoidusta.
Henkivakuutusriskit	Henkivakuutusriskit muodostuvat biometrisistä riskeistä sekä kustannus- ja asiakaskäyttämisen riskeistä. Biometrinen riski syntyy siitä, että ennusteet vakuutettujen eliniästä poikkeavat elämänvarariskiä sisältävissä vakuutustuotteissa tai ennusteet vakuutettujen kuolevuudesta (esimerkiksi katastrofin aiheuttama kuolevuuden ennustamaton kasvu) poikkeavat kuolemanvarariskiä sisältävissä tuotteissa. Biometristä riskiä syntyy myös siitä, että ennusteet vakuutettujen työkyvyttömyyden alkavuudesta poikkeavat työkyvyttömyysriskiä sisältävissä tuotteissa, mutta OP-Henkivakuutuksessa edellä mainittu työkyvyttömyysriski on hyvin pieni.
Vastapuoliriskit	Vastapuoliriskillä tarkoitetaan mahdollisuutta, että johdannais sopimuksen, repo-sopimuksen, kaupankäynnin tai jälleenvakuutus sopimuksen sopimuskumppani ei täytä taloudellisia velvoitteitaan ja vastaavan sopimuksen uudelleen hankinnasta aiheutuu riski kustannusten kasvusta. Vastapuoliriskin erityispiirre on riskin määrän muuttuminen sopimuksen markkina-arvon mukana, minkä seurauksena riski voi myös kasvaa sopimuksen solmimisen jälkeen.
Operatiiviset riskit	Operatiivista riskiä aiheutuu kaikesta liiketoiminnasta, ja se voi aiheutua puutteellisista tai virheellisistä menettelytavoista, prosesseista, järjestelmistä tai ulkoisista tekijöistä. OP Ryhmässä operatiivisiin riskeihin kuuluvat myös ICT- ja turvallisuusriskit. Tietopääomaan liittyvillä operatiivisilla riskeillä tarkoitetaan mahdollista tappiota, maineen menetystä tai toiminnan heikentymistä aiheutuen tietoon ja siitä johdettuun informaatioon kohdistuvasta epävarmuudesta päätöksenteossa, johtamisessa ja raportoinnissa.
Compliance-riskit	Riski, joka aiheutuu ulkoisen sääntelyn, sisäisten menettelytapojen, asiakassuhteissa asianmukaisten menettelytapojen tai eettisten periaatteiden noudattamatta jättämisestä.
Malliriskit	Malliriskillä tarkoitetaan mahdollista tappiota tai maineen menetystä aiheutuen sellaisista mallien tulosten perusteella tehdyistä päätöksistä, joissa synnä on mallien kehittämisen, täytäntöönpanon tai käytön virheet. Mallilla tarkoitetaan kvantitatiivista menetelmää, jolla lähtötiedot muunnetaan matematiikan, tilastotieteen tai asiantuntija-arvioiden pohjalta liiketoimintapäätöksiä ohjaavaksi tai taloudellista tai riskiasemaa koskevaksi kvantitatiiviseksi tiedoksi.
Maineriskit	Riski maineen tai luottamuksen heikkenemisestä, joka on ensiasiana seurausta jonkin yksittäisen riskin tai usean riskin samanaikaisesta toteutumisesta tai muusta negatiivisesta julkisuudesta.

Keskittymäriskit	Riskit, joita voi syntyä liiketoiminnan liiallisesta keskittymisestä yksittäisille asiakkaille, tuotteille, toimialoille, maturiteettijaksoille tai maantieteellisille alueille. Keskittymäriski voi syntyä myös palveluntarjoajien tai prosessien muodostamista keskittymistä.
Tulevan liiketoiminnan riskit	Riski siitä, millä ehdoin ja volyymin solmitaan uusia joko nykyisenkaltaisia tai kokonaan uudentyyppisiä sopimuksia. Tähän sisältyy myös riski, joka syntyy puutteellisesta sisäisestä reagoinnista ja joustamattomuudesta liiketoiminta- ja kilpailuympäristössä tai asiakkaiden arvoissa ja teknologiassa tapahtuneisiin muutoksiin.

Tulevan liiketoiminnan riskejä ei käsitellä omana kokonaisuutenaan, koska ne voivat ilmetä eri merkittävien riskien muodossa ja ilmenevät eri riskilajien yhteydessä.

Asiakaskäyttätymisriski voi toteutua useassa eri riskilajissa (asiakkaiden käyttäytymisen muutoksen vaikutus esimerkiksi vakuutus sopimusten arvoon, talletusten määrään tai sopimusten ennakaisiin takaisinmaksuihin).

Jäännösriski on jäljelle jäävä riski, jota ei voida tai haluta poistaa tai jää jäljelle mahdollisten riskinpienennystoimenpiteiden jälkeen. Jäännösriski-sanaa voidaan pitää synonyymina riskille. Jäännösriski ei siten ole rinnasteinen käsite yllä luetuille merkittävillä riskeillä, vaan jäännösriskin voidaan katsoa koskevan mitä tahansa yllä lueteltua merkittävää riskiä.

ESG-tekijöiden integrointi riskienhallintaan

Toimintaympäristön muutostekijät, kuten ilmastonmuutos ja muut kestävyys- eli ESG-tekijät vaikuttavat asiakkaiden ja muun yhteiskunnan tarpeisiin ja preferensseihin. ESG-tekijät ovat ulkoisia megatrendejä eli esimerkkejä OP Ryhmän riskikartan juurisyistä. Riskien tunnistamisprosessissa nämä määritellään eri riskilajeihin vaikuttavina muutostekijöinä eikä erillisinä riskeinä.

OP Ryhmässä näitä ulkoisia muutostekijöitä tarkastellaan, jotta ymmärretään niiden vaikutuksia omaan sekä asiakkaiden toimintaan ja tulevaan menestykseen lyhyellä ja pidemmällä tähtäimellä. Toimintaympäristön muutostekijät kanavoituvat erilaisten vaikutusketjujen kautta taloudellisiksi riskeiksi ryhmän pankki- ja vakuutusliiketoiminnalle. Vaikutukset voivat toteutua suoraan tai välillisesti muun muassa luotto-, markkina-, operatiivisina ja maineriskeinä.

ESG-tekijät sisältyvät riskien merkittävyyden arviointiin kuten muutkin toimintaympäristön muutokset ja riskitekijät. Taloudellisten vaikutusten lisäksi tulee arvioida muun muassa riskien aiheuttamat mahdolliset ympäristö- ja mainevaikutukset.

Mainevaikutus voi kohdistua OP Ryhmään tai koko finanssialaan, esimerkiksi muuttuneiden kansalaismielipiteiden tai kuluttajien mieltymysten seurauksena. OP Ryhmän omasta toiminnasta aiheutuvaan mainevaikutukseen vaikuttaa hyvä hallintotapa ja ohjeiden noudattaminen. OP Ryhmän vastuullinen toimintatapa edistää omalta osaltaan myönteistä julkisuuskuva.

ESG-tekijöiden riskiarvioinnissa painottuu toistaiseksi ilmasto- ja ympäristötekijöistä aiheutuvien tapahtumien ja vaikutusten arviointi. Ilmastonmuutos ja ympäristön tilan heikkeneminen aikaansaavat fyysisiä riskitekijöitä:

- Akuutteja riskitekijöitä ovat sään ääri-ilmiöihin, kuten kuivuuteen, tulviin ja myrskyihin liittyvät tapahtumat tai esimerkiksi yksittäinen ympäristöonnettomuus.
- Pitkävaikutteiset muutokset etenevät hitaammin: esimerkiksi ilmaston lämpeneminen, merenpinnan nousu, luonnon monimuotoisuuden väheneminen, vesistöjen ja maaperän saastuminen, elinympäristöjen tuhoutuminen.

Siirtyminen kohti vähähiilisempää ja ympäristön kannalta kestävämpää taloutta tuo mukanaan suoria ja välillisiä vaikutuksia. Näitä ovat esimerkiksi ilmasto- tai ympäristöpoliittiset päätökset, tekniikan kehitys, markkinoiden luottamus ja asiakkaiden valinnoissa tapahtuvat muutokset.

Fyysiset ja siirtymäriskitekijät vaikuttavat OP Ryhmän liiketoimintaan ja taloudelliseen menestykseen erityisesti sidosryhmien kautta. Realisoituessaan riskit voivat vaikuttaa riskiprofiiliin, pääomitukseseen, likviditeettiin ja päivittäisen toiminnan jatkuvuuteen useilla tavoilla. Tällaisten potentiaalisten shokkien vaikutuksia tulee tehdä näkyviksi skenaariotyöskentelyn keinoin.

ESG-tekijöiden integrointi kaikkeen riskinottoon, riskienhallintaan sekä pääomien ja likviditeetin riittävyyden arviointiprosesseihin (ICAAP, ORSA, ILAAP) edellyttää laaja-alaista kehitystyötä liiketoiminnoissa ja varmentavissa toiminnoissa. Johdon riskiraportointiin ESG-tekijät kytketään vaiheittain hakien synergioita ulkoisen kestävyysraportoinnin kanssa. ESG-tekijöiden kuten muidenkin OP Ryhmän riskien ja riskitekijöiden sisällyttäminen limitointijärjestelmään arvioidaan vähintään vuosittain osana OP Ryhmän riskinoton periaatteiden ja riskipolitiikojen päivittämistä. Näin täytetään riskinoton ja riskienhallinnan periaatteiden ohella myös OP Ryhmän vastuullisuusohjelman riskinottoon ja riskienhallintaan liittyviä tavoitteita.

Aihealueen nopeasti kehittyvässä sääntelyssä mukana pysyminen voi olla haasteellista, milloin kasvaa riski siihen, että sääntelyä ei pystyttäisi noudattamaan vaaditussa aikataulussa. Kehitystyössä otetaan mahdollisimman ennakoivasti huomioon tarkentuva sääntely ja valvojen odotukset. Lisähaasteena on tutkimustiedon nopea kehittyminen ja tässä kehityksessä mukana pysyminen.

Operatiivisten riskien hallinta

OP Ryhmän kaikkien yritysten tulee noudattaa yhteisiä operatiivisten riskien hallinnan menettelyjä, joita sovelletaan myös menettelytapa- (compliance) ja malliriskien hallintaan. ESG-tekijät ovat kiinteä osa operatiivisten riskien tunnistamista ja arviointia, mikä mahdollistaa OP Ryhmän operatiivisten riskien riskiprofiilin seurannan myös eri ESG-tekijöihin ja näistä johtuviin riskeihin jaoteltuna.

ESG-tekijät ja niiden aiheuttamat operatiiviset riskit tunnistetaan ja arvioidaan operatiivisten riskien hallinnan menettelyissä, riskitapahtumissa, riskikartoituksissa, uusien ja muutettujen tuotteiden riskiarvioinneissa, jatkuvuuden ja ulkoistusten hallinnassa. Riskien tunnistamisen ja arvioinnin keskiössä on riskeihin liittyvien syiden ja seurausten tunnistaminen. Samalla tunnistetaan riskien aiheuttamien taloudellisten vaikutusten lisäksi mahdolliset ympäristö- ja mainevaikutukset.

Jatkuvuuden hallinnassaan OP Ryhmän liiketoimintojen tulee varautua myös ilmaston ja ympäristön aiheuttamien fyysisten riskien toteutumiseen turvatakseen asiakkaille palvelujen saatavuus näissäkin tilanteissa. Osa liiketoiminnan jatkuvuuden varmistamisesta on toimintoprosessien tehokkuus ja systemaattisuus, mihin kuuluu myös ulkoistusten hallinta ja palveluntarjoajien tunteminen.

Operatiivisten riskien stressitestausta ja skenaariot täydentävät riskien kokonaiskuvaa ja varmistavat taloudellisen pääomatarpeen riittävyyttä. Skenaarioiden avulla ennakoitaan ja varaudutaan erilaisiin tilanteisiin. Skenaariot täydentävät operatiivisten riskien hallinnan kokonaisuutta erityisesti tilanteissa, joissa käytettävissä olevaa historiadataa ei voida käyttää ennustamaan tulevaa tapahtumaa, kuten esimerkiksi ilmastonmuutosta.

ESG-tekijöistä aiheutuvat taloudelliset seuraukset sisältyvät olemassa oleviin operatiivisten riskien limiitteihin.

ESG-tekijöiden, niiden syiden ja seurausten tunnistamisen varmistamiseksi operatiivisten riskien hallinnassa panostetaan liiketoiminnan osaamisen syventämiseen muun muassa koulutuksella. Erityisen tärkeää on, että myös siirtymäriskit tunnistetaan ja niihin reagoidaan ennakoivasti.

Tiedon hallinta

ESG-tekijöistä johdetut vaatimukset tiedonhallinnalle ja datalle implementoidaan osaksi OP Ryhmän nykyisiä malleja ja toimintatapoja. ESG-tekijöistä johdetut vaatimukset integroidaan osaksi käytänteitä sekä asiakaspalvelu- ja toimintoprosesseja siten, että ne ovat luonteva osa ryhmän toimintaa. ESG-tekijöistä johdetut vaatimukset datan hallinnalle ja hankinnalle tunnustetaan, ja nämä muutokset integroidaan osaksi olemassa olevia toimintamalleja ja palveluita.

Pankkitoiminta - Luottoriskien hallinta

Luottoriskien hallinnassa keskeistä on arvioida ilmasto- ja ympäristötekijöiden sekä muiden ESG-tekijöiden vaikutusta asiakkaiden toimintaan ja menestykseen sekä luotonhoitokykyyn.

Sen lisäksi, että ulkoiset muutostekijät voivat vaarantaa joidenkin toimialojen toiminnan edellytykset, ne voivat myös tarjota mahdollisuuksia. Ilmastonmuutos voi esimerkiksi aiheuttaa jollakin alalla heikentyvää kannattavuutta asiakaskäyttötymisen muutoksen myötä, vakuuksien arvojen alenemista tietyillä alueilla sekä sääntelyyn liittyvien kustannusten ennakoitua suurempaa kasvua. Toisaalta muutos voi myös parantaa joidenkin asiakkaiden toimintaedellytyksiä ja suhteellista kilpailukykyä.

Asiakastasolla riskejä hallitaan neuvomalla asiakkaita ja seuraamalla asiakkuuden kehittymistä. Hinnoittelu on riskiperusteista. Rahoitettavien ESG-hankkeiden ja/tai -sijoitusten tulee olla taloudellisesti kestäviä. Asiakkaiden tulevasta menestyksestä huolehtiminen varmistaa, että OP Ryhmän liiketoiminta säilyy kannattavana myös pitkällä tähtäimellä ja että toimintaa varten tarvittavat riskipuskurit pääoman ja likviditeetin osalta ovat riittävät. Asiakkaita neuvomalla halutaan tuottaa lisäarvoa, joka näyttäytyy asiakkaiden entistä parempana taloudellisena asemana ja hyvinvointina.

Yritysassiakkaat luokitellaan niiden toimialalle tyypillisille ESG-tekijöille altistumisen perusteella ESG-luokkiin. Mikäli ESG-luokka ja asiakaskokonaisuuden vastuiden kokonaismäärä ovat merkittäviä, tehdään lisäksi ESG-analyysi. ESG-analyysitarve tarkistetaan aina, kun ollaan myöntämässä asiakkaalle uutta vastuuta, tekemässä muutosesitystä olemassa olevaan vastuuseen tai muuta rahoituspäätökseen rinnastettavaa esitystä. Tietoja käytetään luottopäätöksissä ja dokumentoidaan, sekä valmistaudutaan raportoimaan asiakaskannan ja päätösten altistumisesta ESG-tekijöille.

Asuntovakuuskohteet analysoidaan ja kohdistetaan osoitteen perusteella Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) tulvakartoille. Asuntoluottojen asuntovakuuksien energiatodistukset antavat karkean kuvan asuntorahoituksen ilmastovaikutuksista. Kaikille asuntovakuuskohteille mallinnetaan arvio energialuokasta Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen (ARA) rekisterissä olevien energiatodistusten perusteella. Tulvakarttojen ja asuinkiinteistöjen energiatehokkuuksien kautta arvioidaan ESG-tekijöiden vaikutusta vakuuden vakuusarvoon.

Luottoriskin stressitestausten menetelmiä tulee kehittää siten, että makroshokkien vaikutusten analysointi tuottaa konkreettisia johtopäätöksiä asiakasyrityksen taloudellisen tilanteen (muun muassa käyttökateen ja omavaraisuuden) kehityksestä huomioiden ilmasto- ja ympäristötekijät, kuten energian käyttö. Lisäksi muodostetaan asiakaskohtaisia herkkyyksianalyysia pohjautuen asiakkaan tuloslaskelmaan sekä vakuuskohteiden sijaintiin. Näin toimien mahdollistetaan asiakasyritysten luottoluokituksen uudelleenlaskenta sekä stressin vaikutusten raportointi koko yritysluottokannasta pohjautuen asiakaskohtaiseen analysointiin. Näin täydennetään taloudellisen pääomatarpeen ja saamisten vakuuskelpoisuuden arviointia ottamaan huomioon ilmasto- ja ympäristömuutosten vaikutus.

Pankkitoiminta - Rahoitustaseen korkoriskin ja likviditeettiriskien hallinta

ESG-tekijät voivat vaikuttaa markkinakorkoihin ja luottoriskimarginaaleihin. Rahoitustaseen korkoriskin ja likviditeettiriskien hallinnan osalta riskienhallinnallinen tarkastelu kohdistuu ensisijaisesti likviditeettireserviin. Taloudellisia vaikutuksia arvioidaan säännöllisin skenaarioin, joissa huomioidaan myös ilmasto- ja ympäristötekijät. Vaikutusten ei ole arvioitu olevan merkittäviä niihin saamistodistuksiin, joita salkkuun ostetaan.

Likviditeettireservin sijoitustoimintaa ohjaa sijoitussuunnitelma, jonka mukaisesti salkuille oli vuoden 2022 loppuun asti asetettu oma vastuullisten sijoituskohteiden allokatiotavoite. Jatkossa vastuullisille sijoituksille ei ole erillistä allokatiotavoitetta, vaan vastuullisuutta toteutetaan siten, että OP Varainhoidossa käyttöönotetut työkalut, menetelmät ja

toimintatavat integroidaan osaksi likviditeettireservin sijoitusprosessia. Vastuullisuutta toteutetaan sijoittamalla varoja joukkolainoihin, jotka saavat vihreän luokituksen (sustainability bonds, social bonds, green bonds). Vastuullinen sijoittaminen tarkoittaa esimerkiksi sitä, että sijoitettavalla kohteella on positiivisia sosiaalisia vaikutuksia, kuten esimerkiksi energiatehokkaalla ja ympäristönäkökulmat huomioiden rakennetulla sairaalalla (sustainability bonds). Ilmasto- ja ympäristötekijöiden huomioiminen tarkoittaa esimerkiksi sitä, että rahoitettava toimiala on energiatehokkaat asuinrakennukset (green buildings). Näiden sijoitusten täytyy täyttää lisäksi kaikki muut likviditeettireservin sijoituksille asetetut vaatimukset.

Yrityspankin joukkovelkakirjasalkku nojautuu Yrityspankin tekemiin ESG-analyysihin. Salkussa sijoitetaan lähtökohtaisesti yrityksiin, jotka ovat merkittäviä OP Yrityspankille ja näistä on tehty luotto- ja ESG-analyysit. Salkun sijoituspäätöksissä noudatetaan OP Yrityspankin vastuullisuusperiaatteita.

Pankkitoiminta – Markets

Marketsin ylläpitämässä joukkovelkakirjasalkussa pyritään nopeaan kiertoon, ja salkun koostumukseen vaikuttaa kunkin hetken asiakaskysyntä. Tavallisesti suuri osa salkusta koostuu pohjoismaisten yritysten joukkovelkakirjalainoista. ESG-tekijät voivat vaikuttaa joukkovelkakirjalainojen luottoriskimarginaaleihin, vaikkakaan vaikutuksen ei nähdä olevan merkittävä.

Markets käy kauppaa valuutoilla ja voi pitää niissä avointa riskiasemaa, jonka osuus on vähäinen. ESG-tekijöillä ei nähdä olevan merkittävää vaikutusta valuuttariskiin.

Markets tuottaa strukturoituja sijoitustuotteita, joita tarjotaan ryhmän myyntikanavissa. Tuotteisiin liittyy olennaisena osana kohde-etuuden valinta. Kohde-etuuksien valinnassa noudatetaan Varainhoidon poissulkulistaa eli poissulkulistalla olevia yrityksiä ei käytetä kohde-etuutena.

Marketsin asiakkaat solmivat johdannaisia etupäässä suojaustarkoituksiin, jolloin keskeisin riskitekijä on markkinakorot. Kohde-etuudellisten johdannaisten palvelu on välityskauppaa, josta ei jää normaalitilanteessa markkinariskiä ja jonka aiheuttama vastapuoliriski on vähäistä. Hyödykejohdannaisten riskit katetaan markkinoilta. ESG-tekijöillä ei ole tunnistettu olevan vaikutusta johdannaisten markkinariskeihin.

Marketsin toiminnan osalta taloudellista pääomatarvetta ESG-tekijöiden näkökulmasta tulee arvioida stressitesteissä ensisijaisesti koronmuutoksin ja tarvittaessa luottoriskimarginaalien muutoksin.

Pankkitoiminta – Varainhoito

Varainhoidon palveluihin kuuluu täyden valtakirjan omaisuudenhoito, konsultatiivinen omaisuudenhoito ja niihin liittyvät sijoitusriskien hallinnan palvelut. Tuotevalikoima koostuu kattavasta rahastovalikoimasta, vaihtoehtoisista sijoitustuotteista, kiinteistösijoituksista, kansainvälisten yhteistyökumppanien rahastoista ja vain ammattimaisille sijoittajille suunnatuista tuotteista.

Kestävä kehitys ja vastuullisuus ovat yhä tärkeämpiä tekijöitä asiakkaille, mikä näkyy kestävien sijoitusten suosion kasvuna. Asiakkaiden käyttäytymisen muuttuessa tuotevalikoimasta tulee löytyä asiakkaiden kestävyysmieltyymiä vastaavia tuotteita.

Varainhoitoalueella ESG-tekijät näkyvät tiukentuvana sääntelynä. Sijoituskohteiden kestävyystekijöistä on annettava tarkempaa tietoa, sijoitustuotteita tarjotessa asiakkaiden kestävyysmieltyymiä on otettava yhä enemmän huomioon ja kestävyystekijöihin liittyvät raportointivelvollisuudet lisääntyvät.

Varainhoidon vastuullisen sijoittamisen menetelmiä ovat ESG-tekijöiden huomioiminen sijoituspäätöksissä, omistajavaikuttaminen, poissulkeminen ja teema- ja vaikuttavuussijoittaminen. Sijoituskohteen toimialalle olennaisten kestävyystekijöiden huomiointilla pyritään parantamaan pitkän aikavälin tuottoja ja alentamaan riskejä. Sijoituspäätöksen tukena on sisäisesti kehitetty ESG-työkalu. OP-rahastoissa on neljä vastuullisen sijoittamisen teemarahastoa, ja vaikuttavuussijoittamista tehdään vaihtoehtoisten rahastojen kautta.

Sijoituskohteiden vastuullisuuden tarkastelu ja yritysten kannustaminen entistä kestävämpään yritystoimintaan on osa varainhoidon sijoitustoimintaa. Varainhoidolla on omat OP Varainhoidon vastuullisen sijoittamisen periaatteet. Periaatteissa kuvataan vastuullisen sijoittamisen toteuttamista OP Varainhoidossa.

Vakuutustoiminta

Ilmasto- ja ympäristö- sekä muut ESG-tekijät huomioidaan sekä Pohjola Vakuutuksen että OP-Henkivakuutuksen vakuutus- ja sijoitustoiminnassa. Vahinkovakuutustoiminnassa ilmasto- ja ympäristöriskien merkitys korostuu erilaisten luonnonilmiövahinkojen muodossa, kun taas OP-Henkivakuutukselle vaikutukset näkyvät ensisijaisesti sijoitustoiminnan riskien kautta.

ESG-tekijöitä on huomioitu Pohjola Vakuutuksen UW-politiikassa esimerkiksi vakuutuksien myöntämiseen liittyvin rajauksin. ESG-riskitekijät ovat myös osa vakuutusyhtiöiden normaalia riskientunnistamisprosessia.

Vakuutusyhtiöiden sijoitustoiminnassa ESG-tekijät näyttäytyvät spread-riskissä ja osakeriskissä. Esimerkiksi ilmasto- ja ympäristöriskitekijät voivat vaikuttaa markkinakorkojen kautta vakuutusvelan kassavirtoihin ja sitä kautta korkoriskin toteutumiseen.

Pohjola Vakuutuksen ja OP-Henkivakuutuksen vastuullisen sijoittamisen periaatteet kuvaavat yksityiskohtaisesti menetelmiä ja tapoja, joilla ympäristö, sosiaalinen vastuu ja hyvä hallintotapa huomioidaan sijoitustoiminnassa.

ESG-analyysi on sisällytetty osaksi sijoituskohdeanalyysiä, millä parannetaan sijoituspäätöksentekoa. Kestävyystekijöiden objektiivista arviointia sijoituspäätöksenteossa auttaa OP Varainhoidon sisäisesti kehitetty ESG-työkalu.

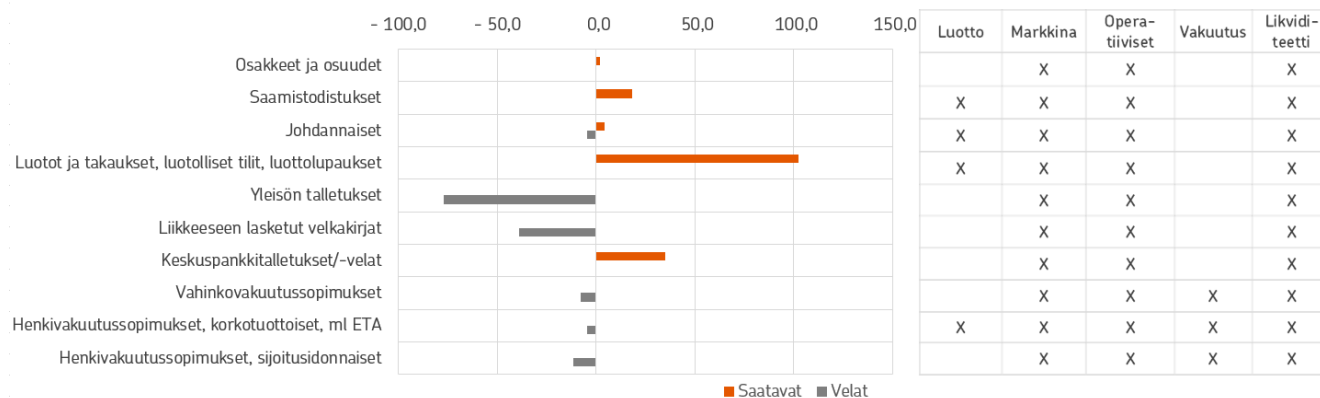
Sosiaalisten riskien hallintaa Pohjola Vakuutus sekä OP-Henkivakuutus toteuttaa vastuullisen sijoittamisen periaatteiden mukaisesti omistajavaikuttamisen sekä vaikuttavuussijoittamisen avulla. Vaikuttavuussijoittamisella tarkoitetaan sijoituksia yrityksiin, organisaatioihin tai rahastoihin, joiden tarkoituksena on tehdä mitattavissa olevaa sosiaalista tai ympäristöllistä muutosta sijoitustuottojen rinnalla.

Pohjola Vakuutuksen ja OP-Henkivakuutuksen vuosittaisessa riski- ja vakavaraisuusarviossa (ORSA-raportilla) kuvataan ilmasto- ja ympäristöriskien tunnistaminen ja hallinta yhtiöiden toiminnassa. Pohjola Vakuutuksen ja OP-Henkivakuutuksen ORSA-raporttien osana on ilmastoskenaarioanalyysit, joiden avulla tunnistetaan ja mitataan mahdollisia arvonmuutoksia sijoitustuotteittain sekä toimialoitain lyhyellä ja pitkällä aikavälillä. Sijoitustoiminnan markkinariskien ilmastoskenaarioiden vaikutuksia yhtiön vakavaraisuusasemaan arvioidaan yhdessä vakuutusriskien ilmastoskenaarioiden kanssa.

Keskeiset instrumentit ja riskilajit

Alla oleva kaavio kuvaa keskeisiin rahoitusinstrumentteihin liittyvät riskilajit sekä havainnollistaa riskilajien merkittävyyttä kunkin rahoitusinstrumentin tasearvojen (31.12.2022) avulla.

Keskeiset instrumentit, niihin liittyvät riskilajit ja instrumenttien tasearvot, mrd. €

1.1.3.2. Pankkitoiminnan riskit

Luottoriskit

OP Ryhmässä luottoriskiä hallitaan ryhmätason ohjeilla ja linjauksilla sekä määrällisillä riskilimiiteillä. Niitä tarkennetaan Pankkitoiminnan riskipolitiikassa riskinoton linjauksilla, limiiteillä ja seurantarajoilla, laadullisilla ja määrällisillä tavoitteilla sekä asiakasvalintaa, vakuuksia ja kovenanteja koskevilla periaatteilla. Määrälliset ja laadulliset tavoitetasot tasapainottavat liiketoimintatavoitteita ja maltillista riskinottohalukkuutta keskenään. Limiitit ja seurantarajat asettavat riskinotolle ylärajat. Niiden avulla varmistetaan luottosalkun riittävä hajautuminen ja vältetään liian suurien riskikeskittymien syntyminen.

Luottoriskin hallinta perustuu huolelliseen asiakasvalintaan, asiakassuhteen aktiiviseen hoitoon, asiakkaan hyvään tuntemiseen, vahvaan ammattitaitoon ja kattavaan dokumentointiin. Keskeisessä asemassa luottoriskien hallinnassa on päivittäinen luottoprosessi ja sen laatu. Luottoriskiä hallitaan myös tuotevalikoiman ja -ehtojen valinnalla. Uusluotonannon riskiä hallitaan harkitulla asiakasvalinnalla ja riskikeskittymien välttämällä, minkä lisäksi luottoriskin vähentämistekniikoita (vakuudet, takaukset) sekä kovenanteja hyödynnetään aktiivisesti. Luottosalkun riskiä hallitaan hyvällä asiakkuuksien johtamisella ja ongelmatilanteiden ennakoivalla ja johdonmukaisella hoidolla.

Kaiken luotonmyönnön perusedellytys on asiakkaan riittävä velanhoitokyky. Asiakaskokonaisuuden muodostaminen oikein luo perustan luottoriskien hallinnalle. Ilman selkeää kuvaa siitä, mistä osallisista kokonaisuus muodostuu, millainen on kokonaisuuden rakenne ja mistä sen velanhoitokyky muodostuu, ei rahoitettavasta kokonaisuudesta voi saada oikeaa kuvaa ja ymmärtää sitä riskiä, mikä sen rahoittamisesta syntyy. Liiketoiminta tunnistaa asiakaskokonaisuudet ja niiden sisällä olevat riippuvuudet ja kuvaa ne OP Ryhmän järjestelmiin.

Kaikista luottoriskiä synnyttävistä asiakkaista on kerättävä riittävästi ajantasaista tietoa luottokelpoisuuden arviointia varten. Luottokelpoisuus muodostuu sekä asiakkaan maksuhalusta että maksukyvyystä, joilla molemmilla on vaikutus asiakkaan luottoluokkaan. Riittäväillä ja oikeilla perustiedoilla varmistetaan, että asiakas saadaan luokiteltua oikealla luottoluokittelumallilla ja että luottoluokka antaa oikean kuvan asiakkaan luottokelpoisuuteen liittyvästä riskistä. Liiketoiminta huolehtii siitä, että asiakkaiden luottoluokat ovat jatkuvasti voimassa ja ajan tasalla, sekä tarvittaessa päivittää luottoluokkaa asiakkaan tilanteen muuttuessa. Näin sekä pankin että koko OP Ryhmä -tason luottosalkkua voidaan seurata ajantasaisesti.

Vakuushallinta perustuu riippumattomaan vakuusarviointiin, panttausten pätevytyteen ja vakuuksien realisoitavuuteen, jotta voidaan jatkuvasti ylläpitää realistinen näkymä saatavia turvaavista vakuuksista. Saatavien vakuudeksi pantattujen kohteiden arvojen on annettava oikea ja ajantasainen kuva niin yksittäisen asiakkaan kuin koko luottosalkun vakuusasemasta. Epälikvidien vakuuksien arvostamisessa on huomioitava vakuuskohteen omistajan taloudellinen asema. Mitä heikompi kohteen omistajan taloudellinen asema on, sitä suurempi realisaatioarvon painoarvon tulee olla vakuuskohteen arvostamisessa.

Rahoituspäätöksenteko pohjautuu eriyttämisen periaatteeseen, jossa rahoituksen valmistelija ei voi tehdä rahoituspäätöstä yksin. Rahoituspäätökset ovat päätöksiä riskin ottamisesta, ja siksi päätöksentekijöillä on oltava päätöstä tehdessään tiedossa kaikki päätöksentekoon olennaisesti vaikuttava tieto. Kaikki luottoriskinottoa koskevat päätökset ovat liiketoimintaperusteisia. Päätöksentekoa ohjaa OP Ryhmän riskinottohalu ja riskipolitiikassa määritetty tavoiteriskiprofiili. Päätökset, jotka poikkeavat riskipolitiikassa määritellystä tavoiteriskiprofiilista, pitää perustella laajemmin. Keskusyhteisön riskienhallinta arvioi merkittävimpien rahoitushankkeiden riskipolitiikan mukaisuutta ja raportoi tilannekuvaa riskipolitiikan noudattamisesta luotonannossa OP Ryhmän ja pankkitoimintaa harjoittavien yhteisöjen johdolle.

Pankin toimiva johto ja hallinto seuraavat tarkasti pankin luottoriskipositiota. Pankin johdolla on vastuu pitää hallinto ajan tasalla pankin operatiivisessa riskinotossa tapahtuvista mahdollisista poikkeamista suhteessa hallinnon vahvistamaan riskipolitiikkaan, jotta hallitus voi roolinsa mukaisesti valvoa pankin riskiposition kehittymistä ja tarvittaessa ohjata operatiivista johtoa riskinottamisen suhteen.

Pankin näkökulmasta luottoriski realisoituu tilanteessa, jossa asiakas ajautuu maksukyvyttömäksi eikä selviydy luottovelvoitteistaan ilman, että pankki ryhtyy toimenpiteisiin, kuten vakuuksien realisoimiseen. Tämän takia on tärkeää,

että asiakkaat, joiden velanhoitokyky on heikentynyt tai joiden velanhoitokykyyn kohdistuu merkittävä uhka, tunnistetaan viivytyksettä niin rahoitus- kuin asiakkuudenhoitoprosesseissa.

Asiakkaat, jotka ovat pankin kannalta merkittävimpiä ja joiden riski maksukyvyttömyydestä on selvästi kasvanut tai joiden velanhoitokykyyn liittyy muu merkittävä uhka, on siirrettävä erityisseurantaan. Näiden asiakkaiden osalta pankin on laadittava toimintasuunnitelma siitä, millä toimin asiakkaan tilanne pyritään pankin näkökulmasta ratkaisemaan ja pankille mahdollisesti realisoituva riski minimoimaan. Merkittävien potentiaalisten tai varsinaisten ongelma-asiakkaiden seuranta ja dokumentointi on riskittömämpiä asiakkaita tiiviimpää ja kattavampaa, jotta asiakkaan tilanteesta tapahtuvista muutoksista ollaan aktiivisesti tietoisia ja muuttuneeseen tilanteeseen pystytään reagoimaan välittömästi.

Luottoriskin mittaus

Luottoriskiä mitataan OP Ryhmän tasolla luottoriskin taloudellisen pääomatarpeen osuudella vastuiden määrästä maksukyvyttömyyshetkellä, järjestämättömien saamisten osuudella luotto- ja takauskannasta sekä odotettavissa olevien luottotappioiden osuudella luotto- ja takauskannasta. Lisäksi mitataan yritysvastuiden osuutta eri luottoluokkakoreissa sekä yritysvastuiden keski-ratingia. Näille mittareille on asetettu riskipolitiikassa limiitit. Lisäksi luottosalkun keskittymiä seurataan asiakkaittain, toimialoittain ja maittain. Myös luottokannan ja luottoriskin taloudellisen pääomatarpeen kasvueroa mitataan kasvun ja riskinoton tasapainon varmistamiseksi. Pankkitoimintaa harjoittaville liiketoimintasegmenteille on asetettu ryhmätasoisista limiiteistä johdettuja limiittejä.

Riskipolitiikassa asetettuja limiittejä voidaan täydentää liiketoimintasegmenttien toimintaohjeistuksessa asetetuilla laadullisilla tavoitteilla, jotka voivat olla liiketoimintasegmentti- tai yhteisökohtaisia. Tavoitteita voidaan asettaa koko luottosalkulle tai erikseen henkilö- tai yritysasiakasrahoitukselle. Lisäksi voidaan asettaa luottoriskiprosessin laatua mittaavia tavoitteita.

Luottoportfolion riittävän hajautuksen ja tehokkaan pääoma-allokaation varmistamiseksi luottoportfolion ohjaamisessa hyödynnetään asiakassegmentointia. Asiakassegmentit on määritelty siten, että yksittäinen asiakassegmentti sisältää luottoriskiltään homogeenisia saamia ja on siten ohjattavissa riskipolitiikassa kokonaisuutena. Segmentointia ja luottoluokkakorikohtaista jaottelua hyödyntäen esitetään riskipolitiikassa luottosalkun tavoitetila, joka ei ole liiketoimintaa sitova, mutta liiketoiminnan tulisi ohjata luottoriskin ottoa siten, että tavoitetila saavutetaan.

OP Ryhmän sisäinen luottoluokittelujärjestelmä

Luottoluokittelulla tarkoitetaan malleja ja menetelmiä, prosesseja, valvontaa, tietojen keruuta ja tietotekniikkajärjestelmiä, joilla tuetaan luottoriskien hallintaa, luottoriskin arviointia, vastuiden luokittamista luokkiin tai ryhmiin sekä tietyntyyppisille vastuille kehitettyjen maksukyvyttömyys- ja tappioestimaattien määrittelyä. OP Ryhmän luottoluokittelujärjestelmä on ryhmätasoinen. OP Osuuskunnan hallitus hyväksyy luottoluokitusjärjestelmän periaatteet osana Riskienhallinnan periaatteet -asiakirjaa.

Henkilöasiakkaiden sopimusten maksukyvyttömyyden todennäköisyyttä arvioidaan sisäisellä 16-portaisella asteikolla A–F, joista luokassa F on maksukyvyttömät sopimukset. Kaikkien henkilöasiakkaiden sopimusten maksukyvyttömyyden todennäköisyys arvioidaan kuukausittain luottokannan luokittelumallilla. Luottokannan luokittelu perustuu asiakkaan perustietoihin, maksukäyttäytymiseen ja muihin asiointihistoriatietoihin. Kullekin luottoluokalle on johdettu keskimääräiset maksukyvyttömyyden todennäköisyydet yhden vuoden aikaperiodille.

Luottopäätöksentekoa, luottoriskin arviointia ja uusluotonannon hinnoittelua tuetaan toistaiseksi hakemusvaiheen luokittelumalleilla. Osuuspankeille, ryhmän rahoitusyhtiötuotteille ja vakuudettomille kulutusluotoille on käytössä omat hakemusvaiheen mallit.

Yritysasiakkaiden maksukyvyttömyyden todennäköisyyttä arvioidaan 20-portaisella asteikoilla 1,0–12,0, joista luokkiin 11–12 luokitellaan maksukyvyttömät asiakkaat.

Keskisuurten ja suurten yritysasiakkaiden R-luokittelu perustuu yrityksen taloudellisiin tunnuslukuihin ja laadullisiin taustatietoihin, joiden pohjalta tilastollinen malli tuottaa luokitusehdotuksen. Asiakkaaseen perehtynyt asiantuntija tekee

rating-esityksen mallin tuottaman luokitusehdotuksen ja muun käytettävissä olevan tiedon pohjalta. Mahdolliset tulevaisuuden näkyymiin liittyvät muutokset ja epävarmuudet otetaan huomioon varoitusmerkkeinä ja mallin antamaan luokitteluun tehtävinä poikkeuksina. Luottoluokka päätetään keskusyhteisön riippumattomassa riskienhallinnassa rating-esityksen pohjalta vähintään vuosittain, heikkojen asiakkaiden osalta puolivuositain.

Pienten yritysasiakkaiden A-luokittelun perustana on Suomen Asiakastiedon automaattiluokittelumalli Rating Alfa. Rating Alfan muuttujina on yrityksen ja sen vastuuhenkilöiden maksuhäiriö- ja maksutapatietoja, tilinpäätöstunnuslukuja ja asiakkaan perustietoja. Rating Alfan riskipisteistä ja maksukyvyttömyyteen johtavista OP Ryhmän sisäisistä maksukäyttäytymistä kuvaavista tiedoista muodostetaan OP Ryhmän luottoluokat, joita tarvittaessa muutetaan asiantuntija-arvioiden perusteella. A-luokiteltujen asiakkaiden luottoluokan oikeellisuus on arvioitava vähintään vuosittain; heikkojen luottoluokkien ja tarkkailulista-asiakkaiden osalta arviointi on tehtävä puolivuositain. Vastuu arvioinnista on vastuupankilla. Arvioitu luottoluokka hyväksytään keskusyhteisön riskienhallinnassa merkittävimpien A-luokiteltujen asiakkaiden osalta.

Yritysasiakkaat, joilla on vähäiset vastuut, luokitellaan pienten vastuiden luokittelumallilla (P). Luokittelumalli on kuukausittain laskettava automaattiluokittelu, joka muodostetaan asiakkaan perustietojen, asiointitietojen ja maksukäyttäytymistietojen perusteella.

Likviditeettiriskit

Likviditeettiriskien tunnistaminen

OP Ryhmän keskuspankki ja muut liiketoimintayksiköt sekä riskienhallinta tunnistavat ja arvioivat jatkuvasti varainhankintaan ja liiketoimintaan sekä muuhun toimintaympäristöön sisältyviä riskejä. Uusien tuotteiden, palvelujen, toimintamallien, prosessien ja järjestelmien riskiarvioinnissa liiketoiminnan tulee ottaa huomioon myös likviditeettiriskit. Vähintään vuosittain riskienhallinta yhteistyössä liiketoimintojen edustajien kanssa tekee kattavan likviditeettiriskien kartoituksen sen varmistamiseksi, että likviditeetin riittävyden arviointimenettelyt (ILAAP) ovat asianmukaiset ja riittävät suhteessa ryhmän likviditeettiriskeihin.

Arviointi ja mittaus

Saamisten, velkojen ja taseen ulkopuolisten sitoumusten tulevia kassavirtoja arvioidaan sopimuksen eräpäivän tai lyhennysohjelman mukaisesti, asiantuntija-arviolla tai asiakaskäyttäytymisen historiaan perustuvilla tilastollisilla malleilla.

Rakenteellista rahoitusriskiä mitataan sisään tulevien ja ulos maksettavien kassavirtojen erotuksena eri aikaluokissa. Lisäksi lasketaan sääntelyn mukaista pysyvän varainhankinnan vaatimuksen tunnuslukua (NSFR, Net Stable Funding Ratio), joka määrittelee, miten paljon pitää olla vakaita, yli yhden vuoden pituisiksi arvioituja rahoituslähteitä suhteessa pysyvää varainhankintaa edellyttäviin eriin.

Maksuvalmiusriskiä mitataan viranomaisnäkökulmasta maksuvalmiusvaatimuksen (LCR, Liquidity Coverage Ratio) mukaisella tunnusluvulla. Maksuvalmiusvaatimuksen ajallista riittävyttä arvioidaan erääntyvällä taseella, jolloin sopimuksia ei uusita niiden erääntyessä vaan ne päättyvät eräpäivänään. Taloudellisen näkökulman perusteella mitataan stressitestaukseen pohjautuvaa likviditeettireservin riittävyttä.

Varainhankinnan keskittymäriskiä mitataan laskemalla liukuvan 12 kuukauden ja liukuvan 3 kuukauden aikana erääntyvä pitkäaikainen joukkovelkakirjalainamuotoinen varainhankinnan määrä. Alle vuoden aikahorisontissa mitataan lyhyen ja pitkän tukkuvarainhankinnan muodostaman kokonaistukkuvarainhankinnan määrä 3 kuukauden aikana. Talletusvarainhankinnan osalta seurataan suurimpien talletusvolyyymien muodostamaa keskittymää. Lisäksi seurataan vastapuoli- ja instrumenttikohtaisia keskittymiä.

Taseen sitoutuneisuutta mitataan suhteuttamalla taseen kiinnitettyjä varoja taseen varojen ja vakuuksien yhteenlaskettuun määrään.

Likviditeettireservin sijoitustoiminnan riskien arviointi- ja mittausmenetelmiä kuvataan markkinariskien yhteydessä.

Likviditeetin stressitestausta

OP Ryhmän likviditeettireservin ja varautumiserien riittävyttä arvioidaan erilaisten skenaarioiden avulla. Stressiskenaarioina käytetään niin OP Ryhmä -kohtaista kuin markkinakohtaisia skenaarioita sekä niiden yhdistelmää. Skenaarioiden tulee kattaa sekä lyhyen että pitkän aikavälin stressitilanteita. Jäsenpankkikohtaisen rakenteellisen rahoitusriskin mittaauksessa huomioidaan pankkikohtaisesti viranomaisen stressiskenaarioon perustuva maksuvalmiusvaade maksuvalmiustalletuksena keskuspankkiin. Ryhmän elvytysuunnitelman yhteydessä hyödynnetään käänteistä stressitestä. Toimiva johto vahvistaa käytettävät skenaariot, stressitestausten tulosten käytön ja raportoinnin.

Varainhankintasuunnitelma

OP Ryhmän varainhankintasuunnitelmassa määritellään suuntaviivat seuraavien vuosien tukkuvarainhankinnalle. OP Ryhmän varainhankintasuunnitelmassa tulee ottaa huomioon jäsenpankkien arvio tulevien vuosien rahoitustarpeesta. Suunnitelman toteutumista seurataan säännöllisesti ja sitä päivitetään vuoden aikana tarpeen mukaan. Talletusvarainhankintaa tehdään ensisijaisesti liiketoimintastrategian ja -suunnitelman pohjalta. Varainhankintasuunnitelmassa määritellään tukkuvarainhankinnan lähteet ja esitetään, miten ryhmän rahoitustarve tärkeimpien tukkurahoituslähteiden osalta katetaan huomioiden markkinoiden syvyys ja riittävä hajautus sekä määritellään päätöksentekovaltuudet. Varainhankintasuunnitelman pitää ottaa huomioon myös usean vuoden epäsuotuisat skenaariot ja keskeisten varainhankintaerien äkilliset muutokset.

Valuuttamääräisen likviditeetin hallinta

OP Ryhmässä valuuttamääräistä varainhankintaa tehdään varainhankinnan lähteiden hajauttamisen vuoksi. Koska ryhmän saamiset ovat lähes kokonaan euromääräisiä, valuuttamääräinen varainhankinta muunnetaan pääsääntöisesti johdannaisilla liikkeeseenlaskun yhteydessä euroiksi.

Likviditeettisääntelyn mukaan valuutta on merkittävä, jos velat tietyssä valuutassa ylittävät 5 prosenttia yhteenliittymän taseen loppusummasta. Merkittäviä valuuttoja seurataan valvojalle muodostettavan likviditeettiraportoinnin yhteydessä kuukausittain. Valuuttojen osuus taseesta on pieni ja toimintamallista johtuen valuutan saatavuudesta johtuva likviditeettiriski on minimoitu.

Päivänsisäisen likviditeetin hallinta

OP Ryhmän keskuspankki seuraa päivänsisäisesti käytössä olevia rahoituslähteitä sekä ennakoi ja seuraa päivänsisäisesti tapahtuvien maksujen toteutumista. Päivänsisäisiä rahoituslähteitä pidetään sen verran, että pankkipäivän aikana toteutuvista maksuista suoriudutaan.

Likviditeetin hallinnan varautumissuunnitelman mukaisesti voidaan valmiustasoa tarvittaessa nostaa myös päivänsisäisen likviditeetin häiriytyessä. Tällä varmistetaan tehokas toiminta kriisin uhan kasvaessa.

Likviditeettireservi

Taloudellisesta näkökulmasta tarkasteltuna likviditeettireservi koostuu talletuksista Suomen Pankkiin sekä sitomattomista OP Yrityspankin hallussa olevista keskuspankkivakuuskelpoisista saamistodistuksista. Lisäksi siihen kuuluvat muut OP Yrityspankin hallussa olevat jälkimarkkinakelpoiset saamistodistukset ja sitomattomat keskuspankkivakuuskelpoiset yritysluotot.

Viranomaisnäkökulmasta tarkasteltuna OP Ryhmän likviditeettireservi koostuu maksuvalmiusvaatimusta koskevan säännösten kriteerit täyttävästä likviditeettireservistä (LCR-reservi).

Ryhmän keskuspankki vastaa sijoitussuunnitelman laatimisesta vähintään vuosittain. Siihen sisältyvät keskuspankin hallussa olevat likviditeettireservin joukkolainasijoitukset. OP Yrityspankin hallitus hyväksyy suunnitelman. Sijoitussuunnitelma noudattaa OP Ryhmän riskinoton periaatteissa (RAS) sekä riskipolitiikassa asetettuja rajoitteita ja tavoitteita markkinariskille, luottoriskille ja maksuvalmiusriskille. Sijoitussuunnitelmassa luodaan soveltuvilta osin puitteet saamistodistusten likvidiyden testaukselle.

Sijoituksia hajautetaan sekä sisäisen riskinottohalukkuuden että ulkoisen sääntelyn vaatimukset huomioiden muun muassa tuotteittain, vastapuolittain ja maittain.

Vakuuksien hallinta ja varojen sitoutuneisuus

Vakuuksilla tarkoitetaan tässä yhteydessä OP Ryhmän varoja, joita käytetään vakuutena likviditeettitarpeista suoriutumiseen joko normaali- tai stressitilanteessa. Ryhmän keskuspankki seuraa keskitetysti vakuuksia ja vastaa vakuuksien käytöstä ja niiden siirrosta.

Suurin taseen sitoutuneisuutta aiheuttava erä on OP-Asuntoluottopankki Oyj:n vakuudellisten joukkolainojen vakuutena olevat asuntoluotot. Tämän lisäksi sitoutuneisuutta aiheuttavat pääasiassa keskuspankkioperaatiot ja johdannaisliiketoiminta. Likviditeettitarpeisiin varautumisen näkökulmasta varojen sitoutuneisuutta rajoitetaan määrällisellä limiitillä riskipolitiikassa.

Likviditeettipotentialin kasvattamiseksi on oleellista tunnistaa taseen saatavien kelpoisuus rahoituksen vakuutena ja kehittää valmiuksia saatavien käyttämiseksi rahoituksen vakuutena.

Likviditeetin turvaaminen stressitilanteissa

OP Ryhmän likviditeetin varautumissuunnitelmalla luodaan viitekehys, jolla turvataan ryhmän kyky selvittää maksuvelvoitteistaan myös maksuvalmiuskriisin aikana. Suunnitelma luo selkeät operatiiviset ohjeet ja toimintamallit lisääntyneen likviditeettiriskin havaitsemiseen sekä ohjaa oikea-aikaisiin ja oikein mitoitettuihin toimenpiteisiin likviditeettiriskin vähentämiseksi varmistamalla tehokas organisoituminen ja toiminta kriisin uhan kasvaessa. Varautumissuunnitelma määrittelee kullekin maksuvalmiuden valmiustasolle ohjaus- ja seurantamenettelyt, jotka tiukentuvat valmiustason noustessa.

Lisäksi OP Ryhmän elvytysuunnitelma sisältää likviditeetin hallinnan elvytystoimet.

Likviditeettiriskien raportointi

Keskusyhteisön johdolle raportoidaan likviditeettiriskeistä säännöllisesti, ja maksuvalmiustilanteen valmiustason noston myötä siirrytään tarvittaessa viikoittaiseen tai päivittäiseen tilanneraportointiin. OP Ryhmän yritykset raportoivat likviditeettiriskistä hallituksille säännöllisesti vähintään asetettujen limiittien tasolla. OP Ryhmän riskianalysissä riskienhallinta raportoi neljännesvuosittain keskusyhteisön hallituksen riskivaliokunnalle likviditeettiriskeistä.

Likviditeetin hallinta ja ohjaus yhteenliittymässä

Likviditeettisääntelyä ei sellaisenaan sovelleta yhteenliittymän yrityksiin, vaan EKP:n luvalla keskusyhteisö voi myöntää jäsenpankeilleen luvan poiketa likviditeettisääntelystä. OP Osuuskunta osuuspankkien yhteenliittymän keskusyhteisönä on myöntänyt jäsenluottolaitoksilleen talletuspankkien yhteenliittymälain mukaisen poikkeusluvan, johon nojaten jäsenluottolaitoksiin ei sovelleta EU:n vakavaraisuusasetuksen kuudennessa osassa mainittuja luottolaitoksen maksuvalmiudelle asetettuja vaatimuksia. Asetuksen mukaista maksuvalmiutta valvotaan ja raportoidaan osuuspankkien yhteenliittymän tasolla. Poikkeusluvan myöntämisen edellytyksenä on, että keskusyhteisö antaa ohjeet yhteenliittymän yrityksille maksuvalmiuden turvaamiseksi tarvittavasta riskienhallinnasta ja muista laadullisista vaatimuksista ja valvoo näiden ohjeiden noudattamista.

Keskusyhteisön toimiva johto vastaa OP Ryhmän keskitetystä likviditeettiriskin hallinnan järjestämisestä likviditeettistrategian linjausten mukaisesti. Sen on huolehdittava, että yhteenliittymän likviditeetin hallinta ja sen valvonta ovat jatkuvasti sopusoinnussa liiketoiminnan laajuuden ja laadun kanssa sekä täyttävät sääntelyn vaatimukset. Otto- ja antolainauksen myynnin ohjauksessa johto kiinnittää huomiota kasvu- ja kannattavuustavoitteiden lisäksi tuotteiden likviditeettiominaisuuksiin. Asiakaspalveluun liittyvän tuotekehityksen avulla on pyrittävä myös siihen, että likviditeetti- ja rahoitusrakenteen riskejä saadaan vähennettyä.

OP Ryhmän likviditeetti- ja tukkuvarainhankintasuunnitelman sekä valtuutukset varainhankinnan toteuttamiseksi pääomamarkkinoilla hyväksyvät OP Yrityspankin ja OP-Asuntoluottopankin hallitukset. Keskusyhteisön toimiva johto

hyväksyy Likviditeetin varautumissuunnitelman, joka sisältää valmiustasopohjaisen maksuvalmiustilanteen ohjaus- ja valvontamenettelyt sekä rahoituslähteet.

OP Ryhmän keskuspankkina toimiva OP Yrityspankki Oyj turvaa niin koko ryhmän kuin kunkin osuuspankin tai muun ryhmään kuuluvan yrityksen maksuvalmiuden. OP Ryhmän keskuspankin Suomen Pankissa olevalle sekkitilille kerätään ryhmän yhteisöjen likviditeetti. Näin ollen koko ryhmän maksuvalmiusasema hoidetaan aina keskitetysti sekkitilin kautta. OP Ryhmän keskuspankki vastaa ryhmän tukkuvarainhankinnasta, hallitsee ryhmän lyhytaikaista likviditeettiä ja ylläpitää maksuvalmiusreserviä, hoitaa keskitetysti ryhmän vähimmäisvarantovelvoitteen sekä vastaa päivänsisäisen likviditeettiriskin hallinnasta. OP Yrityspankki hoitaa keskitetysti ryhmän vieraan pääoman ehtoisen ja oman pääoman ehtoisen tukkuvarainhankinnan, ja OP-Asuntoluottopankki Oyj asuntolainavakuudellisen tukkuvarainhankinnan.

Hallituksen tai sen valtuuttaman toimielimen päätöksellä keskuspankki voi hyödyntää normaalitilanteessa koko OP Ryhmässä olevia vakuuksia. Raha- ja pääomamarkkinoiden häiriöistä tai muista syistä johtuvassa vakavassa maksuvalmiuskriisissä tai siihen varautumisessa keskusyhteisön hallitus tai sen valtuuttama toimielin velvoittaa yhteenliittymän jäsenpankit joko myymään luottoja OP-Asuntoluottopankki Oyj:hin tai asettamaan luottokantaansa OP-Asuntoluottopankki Oyj:n liikkeeseen laskeman katetun joukkovelkakirjalainan vakuudeksi väliluoton kautta. Tarvittavien luottojen määrä pohjautuu ryhmätasoiseen tarpeeseen ja määritellään pankkikohtaisesti. Päätös voidaan panna toimeen keskusyhteisön hallituksen tai sen valtuuttaman toimielimen päätöksellä. Jäsenpankit sitoutuvat toteuttamaan päätökseen liittyvät toimenpiteet välittömästi.

Osuuspankkien antolainauksen ensisijaiset rahoituslähteet ovat oma pääoma, talletusvarainhankinta ja väliluottorahoitus OP-Asuntoluottopankilta. Väliluottorahoituksen käyttö vähentää OP Ryhmän senior varainhankinnan tarvetta.

Mikäli osuuspankin asiakasliiketoiminnassa syntyy likviditeettiylijäämää, se ohjataan ryhmän keskuspankin tarjoamiin sijoitustuotteisiin tukemaan koko OP Ryhmän perustehtävän toteutusta. Osuuspankkien perustehtävään ei kuulu sijoitustoiminta.

Likviditeettiriskin kustannusten allokointi yhteenliittymässä

Tukkuvarainhankinnan ja likviditeettireservin ylläpidon kustannukset jaetaan jäsenpankeille keskusyhteisön toimivan johdon hyväksymän aiheuttamisperiaatteen pohjalta. Maksuvalmiuden ylläpidosta aiheutuvat kustannukset allokoidaan maksuvalmiustalletuksen kautta ja tukkuvarainhankinnan kustannukset OP-luottojen/-talletusten pohjakoron päälle lisättävällä marginaalilla tai jollakin muulla menettelyllä.

Markkinariskit

Rahoitustaseen korkoriskin hallinnan strategia

Rahoitustaseen korkoriski syntyy asiakastransaktioiden lopputulemana ja riskin suuruuteen vaikuttaa asiakkaiden luottojen ja talletusten kehitys. Rahoitustaseen korkoriski on määritelty OP Ryhmän merkittäväksi riskiksi.

Rahoitustaseen korkoriskin hallinnan yleiset periaatteet ovat seuraavat:

- Toimiva johto vastaa OP Ryhmän pankkitoiminnan rahoitustaseen korkoriskien hallinnan järjestämisestä korkoriskin hallinnan strategian linjausten mukaisesti siten, että käytännöt ovat perusteltuja, vankkoja ja dokumentoituja. Menettelyillä on varmistettava, että rahoitustaseen korkoriskin realisaatio pysyy ryhmätasolla ja pankeittain asetetuissa rajoissa ja että sääntelymukaisuus toteutuu rahoitustaseen korkoriskin hallinnan (IRRBB) osalta.
- Rahoitustaseen korkoriskilimiiteillä korkoriskin suuruus asetetaan kunkin jäsenpankin riskinkantokyvyn puitteisiin ottaen huomioon kunkin pankin talletusvarainhankinnan rakenne. Näin on oltava varsinkin silloin, kun korkokatetta pyritään lisäämään hyödyntämällä pitkän ja lyhyen koron välistä korkoeroa.
- Yhteenliittymän jäsenpankit hallinnoivat rahoitustaseensa korkoriskiä riskipolitiikan linjausten ja rajausten, keskusyhteisön antaman muun ohjeistuksen ja tavoiteasetannan sekä tili-, talletus- ja luottoehtojen määrittämissä

puitteissa. Jäsenpankkien on ymmärrettävä korkoliikkeiden ja asiakaskäyttäytymisen vaikutukset korkokatteeseen ja niillä on oltava riittävä osaaminen johdannaisten käytöstä, jotta ne voivat hallita korkoriskiään ryhmän keskuspankin tarjoamilla tuotteilla. Jäsenpankit laativat vuosisuunnittelun yhteydessä tasehallintasuunnitelman, joka sisältää myös rahoitustaseen korkoriskin hallintasuunnitelman.

- Rahoitustaseen korkoriskiä seurataan kokonaisuutena OP Ryhmän keskuspankin toimesta ja pankkitoiminnan tasehallintatoimikunta voi antaa jäsenpankeille suosituksia korkoriskin hallintaan. Suositukset voivat olla myös sitovia.
- Keskusyhteisön on varmistettava korkoriskinsiirron liiketoiminnan luonnetta vastaava kuvautuminen ryhmän ja sen keskeisten yritysten tilinpäätöksiin keskitetyllä suojauslaskennalla.
- Korkotuloriskimittarilla arvioidaan korkokatteen muutosta ja nykyarvoriskimittarilla taseen ja taseen ulkopuolisiin erien arvomuutoksia koko sopimusten oletetuille juoksuajoille. Korkojen kehityksen osalta on arvioitava sekä korkojen yleisen tason että korkokäyrän muodon muutosten vaikutusta korkokatteeseen ja tase-erien nykyarvoon.
- Varoihin ja velkoihin sisältyvät optionaalisuudet on otettava korkoriskiä mitattaessa huomioon niin, että niiden vaikutus näkyy tulevissa kassavirroissa. Mallien toimivuus varmistetaan malliriskien hallinnan periaatteiden mukaisesti.
- Korkoriskiä mitattaessa oman pääoman erät – osakepääoma, osuuspääoma ja kertyneet voittovarot – ovat korottomia velkaeria ja ne asetetaan aikajanalle niiden päätetyn aikarakenteen mukaisesti. Omiin varoihin luettavat pääomalainat käsitellään riskilaskennassa niiden sopimusehtojen mukaisesti ja tuotto-osuuksien osalta kassavirtojen määrittelyssä lähtökohtana on pidettävä kulloistakin asiakaslupausta.
- Korkoriskin stressitestejä on suoritettava säännöllisesti. Tällöin testataan erityisesti asiakaskäytöksen muutosta suhteessa siihen, miten luotot, talletukset ja tuotto-osuudet ovat historiassaan käyttäytyneet portfoliona. Lisäksi on testattava muidenkin keskeisten toimintaoletuksien muutoksia kuten viitekorkojen nollalattian poistumista.
- OP Ryhmän uusien tuotteiden, palvelujen, toimintamallien, prosessien ja järjestelmien riskiarviointimenettelyllä on varmistettava, että korkoriskin hallinnan vaatimukset ovat asianmukaisesti kuvattu ja otettu huomioon asiakasliiketoimintaa kehitettäessä.
- Rahoitustaseen korkoriskille varataan taloudellista pääomaa suhteessa korkoriskiin.

Tasepankkitoiminnan muiden markkinariskien hallinta

Pankkitoiminta taseen kautta -ansaintalogiikan muut markkinariskit syntyvät lähinnä OP Ryhmän likviditeettireservin hoidosta sekä OP Yrityspankin joukkovelkakirjalainasalkusta.

OP Yrityspankin keskuspankkitoiminto hallinnoi OP Ryhmän pankkitoiminnan likviditeettireservä. Sääntelyn mukainen maksuvalmiusvaatimus (LCR) määrittää reunaehdot likviditeettireservin koolle ja allokaatiolle. Likviditeettireserviin kuuluu keskuspankkitalletuksen ohella likviditeettireservisalkku, johon kuuluvien erien on täytettävä sääntelyn luottokelpoisuus- ja likvidiysvaateet. Tämän vuoksi salkku sisältää arvopapereita, joista luottotappioiden realisoituminen on erittäin epätodennäköistä. Nämä arvopaperit ovat useimmiten kiinteäkorkoisia eli niiden arvo elää markkinakorkojen ja luottospreadien liikkeiden myötä.

Likviditeettireservisalkkua seurataan ja hallinnoidaan markkinariskin hallinnan keinoin:

- Pankkitoiminnan riskipolitiikka määrittelee riskien mittaamenetelmät ja riskinoton limiitit ja muut rajoitteet.
- Sijoitussalkulle laaditaan sijoitussuunnitelma, jossa kuvataan sijoitustoiminnan tavoitteet ja salkunhoidossa noudatettavat periaatteet. OP Yrityspankin hallitus hyväksyy sijoitussuunnitelman.
- Salkun riittävä hajautus varmistetaan liikkeeseenlaskijakohtaisilla rajoituksilla.

Lisäksi OP Yrityspankki sijoittaa yritysten joukkolainoihin. Yrityspankin joukkovelkakirjalainasalkku on OP Yrityspankin kannalta luotonannon vastine. Salkulle laaditaan sijoitussuunnitelma, jossa kuvataan sijoitustoiminnan tavoitteet ja salkunhoidossa noudatettavat periaatteet.

Pankkitoiminnan osake- ja kiinteistöriskiä hallitaan ensisijaisesti ohjeistuksella, jossa riskinotto on tarkkaan rajattua. Kiinteistöriski muodostuu lähinnä osuuspankkien omassa käytössä olevista kiinteistöistä. Pankkitoiminnan nykyisiin liiketoimintamalleihin ei kuulu osake- tai kiinteistöriskin kasvattaminen.

Mikäli osuuspankin asiakasliiketoiminnassa syntyy likviditeettiylijäämää, se ohjataan OP Ryhmän keskuspankin tarjoamiin sijoitustuotteisiin tukemaan koko OP Ryhmän perustehtävän toteutusta. Osuuspankkien perustehtävään ei kuulu sijoitustoiminta. Osuuspankit voivat yhteisöllisessä roolissa sijoittaa toimialueellaan paikallisiin pääomasijoitusrahastoihin. Sijoituksillaan pankit tukevat osuustoiminnallisten arvojensa mukaisesti alueensa menestystä ja alueensa sekä pankin asiakkaiden taloudellista toimeilaisuutta.

Autokaupan rahoituksessa voidaan tarjota tuotteita, joissa riski auton jälleenmyyntiarvosta sopimuskauden lopussa on OP Yrityspankilla. Jos toteutunut myyntihinta alittaa sopimuksen hinnoittelussa käytetyn arvion, ansainta jää tavoitellusta tai syntyy tappiota. Riskin hallitsemiseksi on tärkeää rajata rahoitettavat kohteet sellaisiksi, että niiden hintakehitys on ennustettavaa ja realisointi sujuvaa.

Markets-toiminnan riskienhallinta

OP Ryhmän kaupankäynti pääomamarkkinatuotteilla on keskitetty OP Yrityspankin Markets-toiminnalle. Tähän kuuluvat osuuspankkien ja OP Yrityspankin myöntämiin lainoihin tehtyjen korkosuojaustuotteiden hinnoittelu ja suojaaminen markkinoille, erilliset korkosuojaukset, valuuttakauppa, strukturoidut sijoitustuotteet, kaupankäynti joukkovelkakirjalainoilla sekä hyödykejohdannaiset. Otettuja riskejä ovat markkinariskeistä korkoriski eri valuutoissa, valuuttariski, optioiden volatilitteeririski, luottomarginaaliriski sekä luottoriskeistä vastapuoli- ja liikkeeseenlaskijariski. Strukturoitujen sijoitustuotteiden takaisinostoista syntyy myös jonkin verran osakeriskiä. Markets vastaa ryhmän valuuttaposition hoidosta ja tekee tarpeen mukaan valuuttakauppoja markkinoille. Marketsin riskiasemia hallitaan käymällä aktiivista kauppaa markkinoilla. Marketsin riskin ja tuloksen seuranta on päivittäistä. Lisäksi riskienhallintatoiminto raportoi Marketsin riskeistä hallituksen riskivaliokunnalle ja toimivalle johdolle osana OP Ryhmän riskianalyysejä.

Markets-toiminta altistuu sekä maksuvalmiuteen että markkinalikviditeettiin liittyville likviditeettiriskeille. Maksuvalmiuteen liittyvä riski johtuu vakuudellisten johdannaissopimusten markkina-arvoriippuvaisista vakuusvaateista ja sitä hallitaan osana muuta keskuspankin likviditeetin hallintaa. Joidenkin markkinoiden ja tuotteiden alhainen markkinalikviditeetti, yleinen markkinalikviditeetin heikkeneminen tai keskusvastapuolen tekninen toimintahäiriö voi aiheuttaa sen, ettei tarvittavaa transaktioita voida toteuttaa oletettuun hintaan tai valitun suojausstrategian noudattaminen ei ole mahdollista. Markkinoiden likviditeetin liittyvien riskien osalta on huolehdittava, että asiakkaita on informoitu mahdollisista poikkeavien markkinatilanteiden seurauksista jo ennakoivasti. Lisäksi asiakasliiketoiminnan jatkuvuuden varmistamiseksi on luotava valmius käyttää tarvittaessa vaihtoehtoisia keskusvastapuolta.

Marketsin markkinariskejä riskejä mitataan expected shortfall -mittareilla sekä erilaisilla tuote- ja positiokohtaisilla herkkyys- ja nimellisarvomittareilla. Toiminnan kannalta merkityksellisten markkinaliikkeiden vaikutuksia arvioidaan stressitestauksella, jotta ymmärretään harvinaisten ja vaikutukseltaan suurten markkinamuutosten riskit. Marketsin markkinariskeille lasketaan taloudellinen pääomatarve. Riskipolitiikka asettaa liiketoimintamalleille limiitit ja rajaukset. Riskipolitiikka laaditaan niin, että riskit ovat näkyvissä liiketoimintamalleittain ja että liiketoimintamallien ulkopuolinen riskinotto on tarkkaan rajattua.

Johdannaissopimusten solmimisesta aiheutuu vastapuoliriskiä, jota rajoitetaan asiakaskohtaisilla limiiteillä. Limiiteistä päätetään OP Yrityspankin luottopäätösten prosessissa. Johdannaisten vastapuoliriski sisältyy luottoriskin taloudelliseen pääomatarpeeseen. Riskin huomioimiseksi johdannaisten arvostuksia korjataan luottoriskin arvostusoikaisulla (CVA ja DVA). Arvostusoikaisun suuruuteen vaikuttaa johdannaisten luottoriskitön arvostus, korkotaso, valuuttakurssit, korko-optioiden volatilitteetti ja luottoriskin markkinahinta. Luottoriskin arvostusoikaisun korkotason vaihtelusta johtuvaa heiluntaa vähennetään tekemällä johdannaissopimuksia.

Joukkovelkakirjojen ja rahamarkkinapapereiden omistuksesta aiheutuu liikkeeseenlaskijariskiä, jota rajoitetaan liikkeeseenlaskijakohtaisilla limiiteillä tai Markets-toiminnan täydentävien limiittien allokaatiolimiiteillä.

Osa luottoihin kytketyistä korkosuojista syntyvistä riskeistä siirretään Marketsiin, joka kattaa ne markkinoille. Toimintaan liittyviä riskejä ovat korko- ja volatiliteettiriski. Joissakin tuotteissa asiakkaiden ennustetulla käyttäytymisellä on merkittävä vaikutus tuotteen hinnoitteluun ja riskin suojaamiseen. Jos asiakkaiden käytös kokonaisuutena poikkeaa merkittävästi ennustetusta, toteutunut asiakkuustuotto voi olla odotettua pienempi tai suurempi sekä riskipositio yli- tai alisuojattu. Asiakaskäyttäytymisriski poikkeaa markkinariskeistä siinä, että riskiä ei voi suojata pankkien välisillä markkinoilla. Riskin hallinta perustuu asiakassuhteen hoitoon osuuspankeissa, asiakaskäyttäytymisen ajantasaiseen seurantaan sekä kertyneen tiedon hyödyntämiseen ennustemallien kehityksessä.

Varainhoito-liiketoimintamallin riskienhallinta

Varainhoito-liiketoiminnan tärkeimmät riskit ovat toiminnan järjestämiseen liittyvät operatiiviset riskit ja compliance-riskit sekä tulevan liiketoiminnan riskit, kuten muutokset taloudellisessa tilanteessa, kilpailutilanteessa tai asiakaskäyttäytymisessä. Varainhoidon tuotteiden myyntiin kohdistuu yksityiskohtaista sääntelyä, jolla pyritään varmistamaan, että asiakas ymmärtää sijoituspäätöksensä riskit, kustannukset sekä ympäristö- ja sosiaaliset vaikutukset. Sijoitustuotteiden myyntiin liittyy maineriski. Markkinakehityksen vaikutus hallinnoitaviin varoihin altistaa liiketoiminnan ansainnan markkinariskeille.

Varainhoito-liiketoiminnassa alhainen likviditeetti voi olla sijoituskohteen ominaisuus (esimerkiksi kiinteistöt) tai likviditeetti voi heikentyä poikkeuksellisissa markkinatilanteissa, jolloin esimerkiksi tietyillä arvopapereilla ei käydä aktiivisesti kauppaa tai niiden osto- ja myyntikurssien välinen ero on suuri. Likviditeettiriski voi myös ilmetä ennalta arvaamattoman asiakaskäyttäytymisen takia etenkin turbulenssissa markkinaympäristössä esimerkiksi sijoitusrahaston tavanomaista suurempina lunastuspyyntöinä. Tämä voi johtaa rahaston tilanteeseen, jossa se ei kykene suoriutumaan lunastuksista. Varainhoitoliiketoimintaan liittyvää likviditeettiriskiä on hallittava etukäteen kertomalla markkinointimateriaaleissa asiakkaille sijoituskohteeseen liittyvistä likvidisyysriskeistä. Ongelmatilanteissa likviditeettiriskiä hallitaan viivästyttämällä ja keskeyttämällä lunastuksia, perimällä lunastuspalkkioita tai muuttamalla hinnoittelua sekä mahdollisesti käteisallokaation lisäämisellä.

Toiminnan riskienhallintaprosesseja ovat uusien tuotteiden, palveluiden ja sijoituskohteiden riskiarviot sekä vähintään vuosittain tehtävät olemassa olevien prosessien ja toimintatapojen riskikartoitukset. Lisäksi uusien tuotteiden, palveluiden ja sijoituskohteiden kehittämisprosessiin kuuluu sisäinen käsittely, johon osallistuu varmentavien tukitoimintojen edustajia. Käsittelyssä varmistetaan, että kehittämisessä huomioidaan riskienhallinta ja sääntelynmukaisuus sekä sisäisen valvonnan sisällyttäminen osaksi toimintamalleja ja tuotteiden valvontaa. Riippumattomat riskienhallinta- ja compliance-toiminnot laativat uusista tuotteista ja palveluista riskilausunnot. OP Varainhoidon liiketoiminnan riskienhallinnallisia prosesseja ovat myös sisäiset toimikunta- ja komiteakäsittelyt. Riskienhallinta- ja compliance-toiminnot osallistuvat komiteoihin, toimikuntaan ja uusien tuotteiden ja toimintamallien käsittelyyn.

Varmistamalla, että tuotetarjoama vastaa asiakaskysyntää ja -tarpeita voidaan parantaa asiakaspysyvyyttä tilanteessa, jossa asiakas haluaa vaihtaa tai hajauttaa sijoituskohteita. Riskeille varataan pääomatarvetta osana muut arvioitavat riskit - riskilajia.

1.1.3.3. Vakuutustoiminnan riskit

Henkivakuutusriskit

Henkivakuutustuotteiden sisältämät biometriset riskit johtuvat siitä, että pääosin kuolemantapausten perusteella korvauksia maksetaan enemmän kuin on ennakoitu tai eläkkeitä maksetaan ennakoitua pidempään. Kuolevuus ja jäljellä olevan eliniän odote vaikuttavat henkivakuutusyhtiön riskiasemaan kuolemanvaravakuutuksissa ja eläkevakuutuksissa. Varsinkin etuusperusteisessa ryhmäeläkevakuutuksessa ja muissa elinikäisiä eläkevakuutuksia sisältävissä kannoissa pitkäikäisyysriski on suuri, sillä nämä sopimukset eivät sisällä merkittävästi riskiasemaltaan vastakkaista kuolevuusriskiä.

Vakuutuksenottajien asiakaskäyttäytymisestä syntyy raukeamisriski. Vakuutuksenottajalla on oikeus lopettaa vakuutusmaksujen maksaminen, lopettaa sopimus ennen aikaisesti tai muuttaa sopimusta sopimukseen sisältyvän option perusteella siten, että muutetussa sopimuksessa yhtiöllä on aiempaa suurempi riski. Yksi esimerkki edellä mainituista

optioista on asiakkaan oikeus vaihtaa varojensa tuotto sijoitussidonnaisesta laskuperustekorkoiseksi, mikä kasvattaa korkokuluja. Toinen esimerkki on eläkkeen lykkääminen, mikä kasvattaa sekä pitkäikäisyysriskiä että raukeamisriskiä. Asiakaskäyttämiseen liittyvälle raukeamisriskille alttiita ovat erityisesti säästövakuutukset ja kapitalisaatiosopimukset, joissa asiakkaalla on takaisinosto-oikeus, sekä riskivakuutukset, jotka vakuutuksenottaja voi päättää milloin vain niin halutessaan. Eläkevakuutuksissa takaisinosto on mahdollinen vain poikkeustapauksissa.

Kustannusriskillä tarkoitetaan tilannetta, jossa toteutuvat vakuutus sopimusten hallinnoinnin, hoidon ja korvaustoiminnan kustannukset eroavat hinnoittelussa arvioiduista kustannuksista. Vakuutusten ennen aikainen raukeaminen voi myös vaarantaa vakuutusten hinnoittelussa käytettyjen kustannus oletusten pitävyyden ja siten myötävaikuttaa kustannusriskin toteutumiseen.

Henkivakuutus riskien edellyttämää pääomien tarvetta arvioidaan vakavaraisuuspääomavaateella (SCR) ja taloudellisella pääomatarpeella. Arviota täydennetään stressitesteillä.

Henkivakuutuksen vakuutusriskejä hallitaan huolellisella riskinvalinnalla ja hinnoittelulla sekä varmistamalla vakuutusvelan tarkka ja turvaava arvostus. Asiakas- ja riskinvalintalinjaukset kuvataan säännöllisesti päivitettävässä asiakas- ja riskivalintaohjeessa.

Kuolevuuteen ja pitkäikäisyyteen liittyvät riskit hinnoitellaan vakuutuksen myöntämishetken olosuhteiden ja tilanteen perusteella turvaavasti. Yhtiöllä on hyvin vähäiset oikeudet muuttaa näiden pitkäaikaisten sopimusten hintoja. Tästä syystä riski hinnoitteluperusteiden mahdollisesta muuttumisesta myöhemmin jää vakuutusyhtiön kannettavaksi siten, että uusmyynnin maksuja korotetaan ja yhtiö kirjaa myydylle kannalle vakuutusvelan täydennyksen. Riskiasemaltaan vastakkaisten vakuutusten tarjoaminen vähentää koko vakuutuskannan nettorisikiä.

Asiakaskäyttämiseen liittyvää ennen aikaista raukeamisriskiä ja riskiä asiakkaan optiosta vaihtaa varojensa tuottoa takuukorkoiseksi hallitaan kilpailukykyisellä tuotevalikoimalla, sopivilla tuoterakenteilla sekä kannusteilla ja sanktioilla sopimusehdoissa.

Kustannusriskiä hallitaan riittävällä kulukurilla sekä turvaavalla hinnoittelulla. Hinnoittelussa tehtyjen oletusten toteutumista seurataan jatkuvasti ja tarvittaessa uusmyynnin maksuja korotetaan ja myydyn vakuutuskannan osalta kirjataan vakuutusvelan täydennys.

Riskiä rajoitetaan myös jälleenvakuutuksella, jonka taso määritetään OP-Henkivakuutuksen hallituksen hyväksymissä jälleenvakuutusperiaatteissa. Jälleenvakuutusperiaatteissa asetetaan rajat enimmäisomapidätykselle sekä katastrofisuojan kapasiteetille. Jälleenvakuutusperiaatteet rajoittavat myös jälleenvakuutuksen vastapuoliriskin ottovaltuuksia, sillä dokumentissa asetetaan limiitit vastapuolen luottoluokituksen ja jälleenvakuutuksen sopimustyyppin (sopimusliike, fakultatiivinen) perusteella.

Vastuullinen vakuutusmatemaatikko antaa vuosittain yhtiön hallitukselle selvityksen vakuutusvelan vaatimusten jatkuvasta noudattamisesta, vakuutusliikkeen luonteen asettamista vaatimuksista sekä aktuaaritoiminnon lausunnot vakuutuspolitiikasta ja jälleenvakuutusjärjestelyistä.

Vakuutus riskien sitomaa taloudellista pääomatarvetta limitoidaan suhteessa OP Ryhmän sisäiseen pääomaan. Vakuutus riskien määrää ohjaa osaltaan myös pääomasuunnitelmassa asetettu tavoite oman varallisuuden ja vakavaraisuuspääomavaateen suhteelle.

Vahinkovakuutus riskit

Vahinkovakuutus riskiejä hallitaan huolellisella riskinvalinnalla ja hinnoittelulla sekä varmistamalla vakuutusvelan tarkka ja turvaava arvostus.

Vakuutusten hinnoittelu perustuu riskivastaavuuteen, jolla tarkoitetaan sitä, että vakuutuksen riskimaksu vastaa vähintään vakuutuksesta aiheutuvia korvauskustannuksia. Vakuutusmaksu sisältää myös komponentit toimintakuluille ja pääoman kustannukselle.

Vastuuvallinnan perusteet (asiakasvalinta ja sen kriteerit sekä lajikohtaiset päätöksentekorajat) määritellään vuosittain päivitettävässä riskipolitiikassa sekä sitä täydentävässä ohjeistuksissa. Dokumentit määrittävät päätöksentekovaltuudet porrastetusti vakuutusriskin suuruuden mukaan sekä vakuutuslajeittain riskit, joita merkitään vain rajoitetusti ja Vakuutusasiakkaat-johtoryhmän harkinnalla.

Vahinkovakuutuksen vakuutuskaudet ovat pääsääntöisesti vuosivakuutuksia tai sitä lyhyempiä, ja vakuutusriskitason muutokset pystytään useimmiten siirtämään vakuutuksen hintoihin nopeasti. Sellaisten pitkäkestoisten vakuutuslajien osalta, joissa riskien keskinäinen riippumattomuus ei ehkä toteudu, riskiä hallitaan asettamalla vuosittaiset merkitsemislimiitit.

Riskiä rajoitetaan myös jälleenvakuutuksella, jonka taso määritetään hallitusten hyväksymissä jälleenvakuutusperiaatteissa. Jälleenvakuutus toteutetaan pääosin riski- (vakuutettu kohde) ja vahinkotapahtumakohtaisin jälleenvakuutuslajien. Mahdolliset aukot jälleenvakuutusturvassa estetään huolellisella UW-ohjeistuksella. Jälleenvakuutusten saatavuuden muodostamaa riskiä valvotaan tiiviisti. Vakuutuslajista riippumatta suuret yksittäiset riskit, kuten luonnonkatastrofien tai ihmisen toiminnan mahdollisesti aiheuttamat vahinkokumulatiot, jälleenvakuutetaan.

Jälleenvakuutusperiaatteissa asetetaan rajat enimmäisomapidätykselle sekä katastrofisuojan kapasiteetille. Jälleenvakuutusperiaatteet rajoittavat myös jälleenvakuutuksen vastapuoliriskin ottovaltuuksia, sillä dokumentissa asetetaan limiitit vastapuolen luottoluokituksen ja jälleenvakuutuksen sopimustyyppin (sopimusliike, fakultatiivinen, fronting) perusteella. Paikalliset riskikeskittymät otetaan huomioon omaisuus- ja keskeytysriskien EML-arvioissa (Estimated Maximum Loss, suurin todennäköinen vahinko) ja jälleenvakuutuslajien sisältyvässä EML-murtumasuojassa.

Vakuutusvelan määrä arvioidaan turvaavasti niin, että se riittää vakuutuslajien aiheuttavien veloitteiden suorittamiseen. Tämä toteutetaan siten, että vakuutusvelalle arvioidaan ensin odotusarvo, jonka päälle on määritetty sen epävarmuudesta johtuva varmuuslisä. Vastuullinen vakuutusmatemaatikko antaa vuosittain yhtiön hallitukselle selvityksen vakuutusvelan vaatimusten jatkuvasta noudattamisesta, vakuutusliikkeen luonteen asettamista vaatimuksista sekä aktuaaritoiminnon lausunnot vakuutuspolitiikasta ja jälleenvakuutusjärjestelyistä.

Vahinkovakuutusriskejä arvioidaan vakavaraisuuspääomavaateella (SCR) ja taloudellisella pääomatarpeella. Arviota täydennetään stressitesteillä. Vakuutusriskien sitomaa taloudellista pääomatarvetta limitoidaan suhteessa ryhmän sisäiseen pääomaan. Vakuutusriskien määrää rajoittaa osaltaan myös pääomasuunnitelmassa asetettu tavoite oman varallisuuden ja vakavaraisuuspääomavaateen suhteelle.

Markkina- ja vastapuoliriskien hallinta henki- ja vahinkovakuutustoiminnassa

Rakenteellisen korkoriskin ja sijoitustoiminnan muiden riskien hallinta

Henki- ja vahinkovakuutuksen markkinariskien hallinta kattaa koko taseen markkinariskit, mikä käsittää vakuutusvelan, sijoitukset ja johdannaiset. Sijoitustoiminnan tarkoitus on asiakastuoton varmistaminen, vakuutusvelan katteena toimiminen ja katteen tuottava sijoittaminen. Sijoitustoiminnassa otetaan huomioon muun muassa vakuutusvelan kassavirtarakenteesta syntyvä rakenteellinen korkoriski sekä vakuutusvelan asettamat muut vaatimukset sijoitusomaisuudelle ja sen likviditeetille. Tätä varten yhtiöiden on vakuutus- ja omaisuusluokkalajeittain eriteltävä tulevaisuuden kassavirrat, niihin liittyvät epävarmuudet ja syyt epävarmuuksien taustalla. Lisäksi yhtiöiden on määriteltävä ja perusteltava sijoitussuunnitelmassa, millä sijoitusinstrumenteilla mikäkin osa vakuutusvelasta katetaan ja paljonko sallitaan poikkeamia sijoituskulun ja vakuutusvelan kassavirtojen duraation, korkoherkkyyden ja muiden relevanttien tunnuslukujen välille. Myös kohtuusperiaatteen soveltaminen henkivakuutuksessa vaikuttaa sijoitustoiminnan tavoitteisiin ja riskinoton määrään.

Rakenteellisen korkoriskin eli korkotaseen riskin tarkastelu alkaa siitä, miten hyvin korkosijoitusten ja vakuutusvastuiden kassavirrat on sovitettu toisiinsa (Asset and Liability Management = ALM). Korkojen muutoksella on vaikutus sekä vakuutusvelkojen että sijoitusten ja suojaavien johdannaisten arvoon. Yhtiöiden korkotaseiden markkinariskijä hallitaan sijoitussuunnitelmien mukaisesti sijoitusallokaatiovalinnoilla ja vakuutusvelan korkosuojauksella tuotto-odotukset huomioon ottaen.

Solvenssi II -kehikossa ja taloudellisen pääomatarpeen mallissa vakuutusvelan diskonttokäyrään sisältyy volatiliteettikorjaus, mikä altistaa korkotaseen myös luottomarginaaliriskille. Korkotaseen luottomarginaaliriskin tason kannalta oleellista on varojen ja velkojen riskiprofiilien yhdenmukaisuus. Yhtiön korkosijoitusten ja volatiliteettikorjaussalkun poikkeamat voivat olla maajakaumaan, yritysalojen sektoreihin, luottoluokituksiin ja maturiteetteihin liittyviä. Korkosijoituksiin liittyy riski luottotappiosta ja sijoituskohteen luottoluokituksen heikentymisestä, mitä hallitaan riittävällä hajautuksella.

Markkinariskien suuruutta mitataan ja rajataan Value at Risk -mittarilla ja erilaisin herkkyyssmittarein sekä taloudellisen pääomatarpeen ja vakavaraisuuspääomavaateen (SCR) määrällä. Arviota täydennetään stressitesteillä. Omaisuuslajiallokaatiojakaumaa tarkastelemalla arvioidaan vakuutusyhtiöiden riskikeskittymiä omaisuusluokatasolla.

Markkinariskejä rajoitetaan riskilimiiteillä, jotka asetetaan hallituksen vahvistamissa ansaintalogiikkakohtaisissa riskipolitiikoissa ja sijoitussuunnitelmissa. Riskipolitiikoissa asetetaan markkinariskeille limiitit, jotka määritellään OP Ryhmän riskinoton periaatteiden limiittien pohjalta. Yhtiöiden sijoitussuunnitelmissa asetetaan tavoitteet vastuuvelan korkosuojaukselle. Omaisuusluokkarajoitteet asetetaan likvideille ja epälikvideille sijoituksille. Sijoitussalkun luottoriskiä rajoitetaan luottoluokituslimiiteillä. Suomi-yhtiöstä OP-Henkivakuutukseen siirtyneelle henkivakuutuskannalle (ETA 1) ja eläkevakuutuskannalle (ETA 2) laaditaan kummallekin omat erilliset sijoitussuunnitelmat. Sijoitussuunnitelmissa vakuutusyhtiöiden hallitukset hyväksyvät myös johdannaisten käytön periaatteet. Ryhmän riskipolitiikan linjausten ja limitoinnin lisäksi sijoitussalkkuja rajaavat myös yhtiöiden hallitusten vahvistamat vastuullisen sijoittamisen periaatteet.

Vakuutusyhtiöiden sijoitustoiminnasta syntyy maariskiä, koska sijoitukset hajautetaan maantieteellisesti. Maariskiä rajoitetaan asettamalla riskin sijaintivaltion (riskimaan) ulkoisesta luottoluokituksesta riippuva enimmäislimiitti, jossa luottoluokituksena käytetään kansainvälisen luokituslaitosten valtiolle antamaa luokitusta. OP Ryhmän maakohtaisista enimmäislimiiteistä allokoidaan erikseen yhtiökohtaiset maalimiitit sekä OP-Henkivakuutukselle että Pohjola Vakuutukselle, millä rajoitetaan yhtiöiden sijoitusten maantieteellisiä keskittymiä. Sijoitusriskien maantieteellistä jakautumista seurataan säännöllisesti.

Vakuutusyhtiöiden vakuutusvelasta ei lähtökohtaisesti aiheudu valuuttariskiä, koska niiden vakuutusvelka on pääsääntöisesti euromääräinen ja OP-Henkivakuutuksen osalta kokonaan euromääräinen. Tästä syystä myös merkittävä osa vakuutusvelan katteena olevista sijoituksista allokoidaan euromääräisiin arvopapereihin tai sijoitusten avoin valuuttariski suojataan.

Vastapuoliriskien hallinta

Jälleenvakuuttajien vastapuoliriskiä hallitaan luottoluokka- ja vastapuolikohtaisilla limiiteillä sijoitussuunnitelmien ja hallituksen vahvistamien jälleenvakuutusperiaatteiden mukaisesti.

Sijoitussalkun vastapuoliriskiä rajoitetaan riskilimiiteillä, jotka sisältyvät sijoitussuunnitelmiin. Hajautuslimiitit asetetaan sekä suorille sijoituksille että rahastosijoituksille. Vakuutusyhtiöiden sijoitussalkkujen riittävä hajautus varmistetaan liikkeeseenlaskijalimiiteillä, jotka asetetaan vakuutusyhtiöiden sijoitussuunnitelmissa. Johdannaisten vastapuoliriskiä rajoitetaan johdannaisvastapuolten luottokelpoisuusluokituksilla. Hallituksen hyväksymässä johdannaisten käytön periaatedokumentaatioissa kuvataan käytettävät johdannaisinstrumentit sekä toimintatavat.

Vastapuoliriskiin varataan pääomia sekä taloudellisen pääomatarpeen mallissa että SCR-laskennassa.

1.1.3.4. Ryhmätasoiset riskit

Operatiiviset riskit

Operatiivinen riski on niin sanottu seuraamusriski, jota aiheutuu kaikesta liiketoiminnasta ja joka voi aiheutua puutteellisista tai virheellisistä menettelytavoista, prosesseista, järjestelmistä tai ulkoisista tekijöistä. Operatiivinen riski voi ilmetä taloudellisina tappioina tai muina haitallisina seuraamuksina, kuten maineen tai luottamuksen heikkenemisenä tai menetyksenä.

OP Ryhmässä operatiivisiin riskeihin luetaan muun muassa ICT- ja turvallisuusriskit sekä tietopääomaan liittyvät riskit. Lisäksi operatiivisia riskejä ovat compliance- ja malliriskit, jotka on luokiteltu niiden erityispiirteiden vuoksi omiksi merkittäviksi riskilajeikseen.

Operatiivisten riskien hallinnan tavoitteena on varmistaa keskeisten liiketoimintoprosessien ja toimintojen tehokkuus ja laatu sekä niiden jatkuvuus myös poikkeuksellisissa olosuhteissa. Jokaisen OP Ryhmän yrityksen johto on vastuussa operatiivisten riskien hallinnan järjestämisestä edellä mainittujen tavoitteiden mukaisesti liiketoimintojen erityispiirteet huomioiden.

Operatiivisten riskien hallinnalla yritysten johto varmistaa, ettei riskeistä aiheudu ennalta arvaamattomia taloudellisia menetyksiä tai muita haitallisia seuraamuksia. Operatiivisten riskien laadullisen luonteen vuoksi niiltä ei voi koskaan suojautua täysin eikä niiden haitallisia vaikutuksia pystytä kaikissa tapauksissa estämään. Operatiivisten riskien hallinnalla ei myöskään aina pyritä riskin poistamiseen kokonaisuudessaan, vaan riskin hallitsemiseen siten, että riskitaso on hyväksyttävissä.

Operatiivisten riskien hallinnan järjestämisessä keskeisiä osa-alueita liiketoiminnassa ovat muun muassa:

- Selkeät organisaatorakenteet ja määritetyt vastuut.
- Prosessit, joiden omistajat on nimetty ja joiden omistajat vastaavat prosessin tehokkuudesta ja laadusta sekä sääntelymukaisuudesta prosessin omistajan tehtävien ja vastuiden mukaisesti.
- Henkilöstö, jolla on työtehtäviensä vaatima riittävä osaaminen ja pätevyys sekä vastuut ja tavoitteet, jotka on asetettu ja kuvattu selkeästi ja joista on tiedotettu asianmukaisesti. Henkilöstön (myös ulkoisen työvoiman) luotettavuudesta varmistutaan ja sitä arvioidaan sisäisen valvonnan keinoin.
- Turvallisuusriskien hallinnassa suunnitelmallinen sisäisten ja ulkoisten vaatimusten täyttäminen (torju, havaitse, reagoi)
- Sellaiset käyttöoikeudet ja -valtuudet tietoihin ja ICT-järjestelmiin, jotka perustuvat työtehtäviin ja jotka on rajattu ainoastaan työntekijän tehtäviensä suorittamiseen tarvitsemiin tietoihin ja ICT-järjestelmiin. Käyttöoikeushallinnan ja -valvonnan vastuu on OP Ryhmän yrityksen johdolla. Tähän sisältyy myös mahdollisten vaarallisten työyhdistelmien määrittäminen ja niiden välttäminen.
- Tieto- ja kyberturvallisuuden riittävyyden ja ajantasaisuuden varmistaminen. Tätä liiketoiminnassa toteutetaan muun muassa valvonnalla, systemaattisilla teknisillä järjestelyillä, päivittäisillä valvontatoimenpiteillä sekä kohdistetuilla tietoturva-auditoinneilla.
- Kaikkien tietojen oikeellisuuden todentaminen. Yrityksen johto vastaa tiedon käytettävyydestä, eheydestä, luottamuksellisuudesta ja saatavuudesta teknisten ja hallinnollisten toimenpiteiden avulla sekä tiedon suojaamisesta asiattomalta pääsylvä ja laittomalta tai vahingossa tapahtuvalta tietojenkäsittelyltä.
- Tietovarantojen tunnistaminen ja luokittelu niiden kriittisyyden mukaan, ottaen huomioon tiedon luottamuksellisuus, eheys ja saatavuus. Tietovarannon omistajan vastuulla on luokittelu ja tarvittavat suojaustoimenpiteet. Tietovaranto on tiettyä käyttötarkoitusta varten muodostettu joukko tietoja, kuten esimerkiksi sovellus tietokantoihin tai analytiikkaa varten muodostettu datasetti tai taulu.

Operatiivisten riskien hallinta perustuu jatkuvalla riskien tunnistamisella ja arvioinnilla. Riskien tunnistamisessa huomioidaan myös liiketoiminnan tulevia ja kehityksessä olevia riskejä, ilmasto- ja ympäristövaikutuksia, turvallisuuteen kohdistuvia uhkia ja ulkoisia vaatimuksia sekä suunnitellaan tarvittavat hallintakeinot riskiperusteisesti. Operatiivisten riskien tunnistamisessa arvioidaan myös riskien taloudelliset sekä muut haitalliset seuraukset kuten maine- ja vaikutukset. Yritysten johto on vastuussa siitä, että liiketoimintaprosesseihin, palveluihin ja tuotteisiin sekä niihin kuuluviin ICT-järjestelmiin liittyvät riskit tunnistetaan ja arvioidaan ja että riskeille toteutetaan tarvittavat kontrollit hyväksyttävän riskitason saavuttamiseksi ja prosessien toimivuuden sekä tehokkuuden varmistamiseksi. Tavoitteena on automatisoida toteutettavat kontrollit.

Toteutuneiden riskitapahtumien ja lähellä piti -tilanteiden sekä toimintaan liittyvien riskien sekä niiden syiden ja vaikutusten jatkuva seuranta on tärkeä osa operatiivisten riskien hallintaa. Operatiivisten riskien stressitestaus ja skenaariot täydentävät operatiivisten riskien hallintaa ja pääomien riittävyyden arviointia.

OP Ryhmässä uudet ja merkittävästi muutettavat tuotteet, palvelut, toimintamallit ja prosessit ja järjestelmät sekä ulkoistukset riskiarvioidaan ennen käyttöönottoa keskusyhteisön riskienhallintatoiminnon hyväksymien menettelytapojen mukaisesti. Riskiarviointimenettelyn toteuttaminen on liiketoiminnan vastuulla. Toisen puolustuslinjan toiminnot voivat eskaloida käyttöönoton päätöksenteon korkeariskisissä, periaatteellisesti tärkeissä ja uusia riskejä sisältävissä hankkeissa. OP Ryhmässä tarjotaan asiakkaille vain ryhmätasolla hyväksytyjä tuotteita, palveluja ja liiketoimintamalleja.

Finanssialan keskeisten toimintojen jatkuvuus on välttämätöntä myös yhteiskunnan toimintaa vaarantavissa tilanteissa, minkä vuoksi OP Ryhmän jatkuvuuden hallinnan ensisijaisena tavoitteena on varmistaa yhteiskunnan huoltovarmuuteen kuuluvien toimintojen jatkuvuus myös erilaisissa häiriötilanteissa. Nämä toiminnot ovat merkittäviä myös OP Ryhmän toiminnalle. Jokainen keskeisistä toiminnoista vastaava on vastuussa toimintonsa jatkuvuuden hallinnan riittävydestä ja ajantasaisuudesta.

Toimintojen ulkoistamisen tavoitteena on parantaa OP Ryhmän strategisten ja toiminnallisten tavoitteiden saavuttamista sekä kilpailukykyä. Ulkopuolisen palveluntarjoajan toimintatapojen on oltava yhdenmukaiset OP Ryhmän arvojen ja eettisten periaatteiden kanssa. OP Ryhmän keskeisten menestystekijöiden turvaamiseksi johdon päätöksentekoa, keskeisten prosessien suunnittelua ja kehittämistä, vaatimusten määrittelyä ja sääntelyn edellyttämien ryhmän sisäisten toimintojen suorittamista ei ulkoisteta OP Ryhmän ulkopuolelle. Merkittävien toimintojen ulkoistuksissa ulkoistavan yrityksen on säilytettävä keskeinen osaaminen, jotta ulkoistettu toiminto voidaan asianmukaisessa ajassa siirtää toiselle palveluntarjoajalle, takaisin suoritettavaksi OP Ryhmässä tai keskeyttää ulkoistus.

Vastuu ulkoistetusta toiminnosta säilyy aina ulkoistavalla yrityksellä. Ulkoistava yritys vastaa ulkoistusta koskevien lainsäädännöllisten, valvovan viranomaisen vaatimusten sekä OP Ryhmän menettelytapojen noudattamisesta ja ulkoistetun toiminnon johtamisesta ja valvonnasta. Ulkoistusten hallinta OP Ryhmässä -politiikka ja siitä johdetut ohjeet tarkentavat ulkoisten hallintaa.

Määrämuotoisten operatiivisten riskien hallinnan menettelytapojen ja yksittäisten riskien hallintakeinojen ohella OP Ryhmän yritykset voivat siirtää toteutuneen operatiivisen riskin vaikutuksia yrityksen ja OP Ryhmän ulkopuolelle vakuuttamalla.

OP Ryhmässä operatiivisten riskien hallinnan viitekehys jakautuu taaksepäin katsoviin (esimerkiksi operatiiviset riskitapahtumat), tilannetta arvioiviin ja ennakoiviin menettelytapoihin (riskikartoitukset, jatkuvuuden hallinta, uusien tuotteiden riskiarviointi). Keskusyhteisön riskienhallintatoiminto vastaa OP Ryhmän operatiivisten riskien hallinnan viitekehyksestä, sen ylläpitämisestä ja kehittämisestä sekä antaa tarkemmat ohjeet OP Ryhmässä noudatettavista operatiivisten riskien hallinnan menettelytavoista. Riskienhallintatoiminto ylläpitää OP Ryhmässä käytettävää operatiivisten riskien riskikirjastokokonaisuutta ja katselmoi säännöllisesti sen ajantasaisuuden ja kattavuuden varmistamiseksi.

OP Ryhmän turvallisuuden ohjausta, vastuita, valvontaa ja kehittämistä hallitaan OP Osuuskunnan hallituksen hyväksymillä Yritysturvallisuusperiaatteilla, joka mahdollistaa ryhmätasoisena yhtenäisen turvallisuustyön. Periaatteet ja siitä johdetut ohjeet muodostavat yritysturvallisuuden johtamis- ja hallintamallin.

Turvallisuusriskien hallinnan ja turvallisuustyön tavoitteena on koko organisaation turvallisuuskulttuurin kasvattaminen, tarvittavan turvallisuustason kehittäminen ja ylläpitäminen painottuen ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin sekä tehokkaaseen uhka- ja häiriötilanteiden hallintaan. Uhkatilanteissa henkilöturvallisuuden varmistaminen on aina ensisijainen tavoite ja omaisuuden sekä tiedon turvaaminen toissijainen.

ICT-riskien hallinnan tavoitteena on varmistaa ICT-infran sekä keskeisiin liiketoimintoprosesseihin kuuluvien ja niitä tukevien järjestelmien ja tietoliikenneyhteyksien turvallisuus, saatavuus ja nopea toipuminen häiriötilanteessa. Jokaisen toiminnon vastuulla on huolehtia edellä mainittujen tavoitteiden toteutuminen myös ulkoistettujen ICT-palveluiden osalta.

OP Ryhmässä kyberturvallisuutta johdetaan, valvotaan ja raportoidaan keskitetyllä kyberturvallisuuden hallintamallilla. Kyberturvallisuusorganisaatio antaa tarkemmat menettelytapa- ja toimintaohjeet ryhmän tietoturvallisuuden toimeenpanosta, varmistamisesta sekä mahdollisten tietoturvapoikkeamatilanteiden hallinnasta. Kyberturvallisuuden toimintaohjeet ovat linjauksia, jotka ohjaavat ryhmän toimintaa ja joita tulee noudattaa kaikessa tekemisessä, niin uusia järjestelmiä ja ratkaisuja kehitettäessä kuin niitä hankittaessa. OP Ryhmän kyberturvallisuus vastaa näistä ohjeista tehtyjen

poikkeuksien hallinnan prosessista sekä ohjeistuksesta. Keskusyhteisökonsernin kyberturvallisuusorganisaatio tuottaa OP Ryhmän ylimmälle johdolle säännönmukaista raportointia ryhmän tietoturvallisuutta ja -suojaavaa vaarantaneista tilanteista.

Tietopääomariski

OP Ryhmän tietopääoma sisältää kaiken ryhmän hallussa olevan tiedon eri muodoissaan. Tietopääoman arvo perustuu sen liiketoiminnalliseen hyödynnettävyyteen ja tehokkaaseen riskienhallintaan sekä viime kädessä sen tuottavuuteen finanssiliiketoiminnassa. Tietopääomaan liittyvät riskit tunnistetaan ja arvioidaan osana operatiivisten riskien hallintaa ja sen menettelyitä.

Riskienhallintaprosessien luotettavuus on riippuvainen liiketoimintaprosessien tuottamasta tiedosta, koska riskianalyysit, tunnusluvut ja skenaariot tuotetaan osittain tai kokonaan tämän tiedon pohjalta. Täten tieto ja siitä tuotettu informaatio ovat kaiken finanssiliiketoiminnan erottamaton ja monitasoinen tuotantotekijä, jota kutsutaan tietopääomaksi. Tietopääomaan liittyvä riski koskettaa yhtäläisesti jokaista riskialuetta.

Tietopääomariski realisoituu, kun liiketoimintaa joudutaan johtamaan epävarmuutta sisältävän tiedon perusteella. Tällöin liiketoimintariskiin varautuminen saattaa olla tarpeettoman suurta, mikä voi johtaa rahalliseen tappioon. Esimerkiksi huonon tiedonlaadun vuoksi korotettu pääomavaade voi sitoa muuhun käyttöön hyödyllistä pääomaa. Operatiivisella tasolla haasteet asiakaspalvelu- tai muissa prosesseissa eivät johda parhaaseen mahdolliseen asiakas- ja työntekijätyytyväisyyteen.

Tietopääomaan liittyvän riskin hallinta tuottaa selkeää liiketoimintahyötyä, kun OP Ryhmän päätöksenteko, johtaminen ja raportointi perustuvat oikeelliseen ja kattavaan tietoon. Lisäksi tietopääomariskin hallinnalla osana tehokkaita riskienhallintaprosesseja varmistetaan OP Ryhmän sääntelymukaisuuden riittävyyttä.

Tietopääomariskien hallintaa varten OP Ryhmässä on olemassa ryhmätasoiset OP:n tiedonhallintamalli sekä OP:n tiedon laadun viitekehys. Nämä antavat raamit, joiden mukaan tietoa tulee hallita ja käsitellä. Tiedonhallintamallin ja tiedon laadun viitekehysten lisäksi ryhmässä käytössä olevat laadulliset vaatimukset ovat määritetty toteuttamaan ja tukemaan hyvien tiedonhallinnan ja tiedon laadun käytäntöjen noudattamista ryhmätasoisesti.

Kaikkien OP Ryhmän toimijoiden tulee soveltaa ryhmätasoisia tiedonhallinnan linjauksia ja oman toimintansa kautta osallistua niiden kehittämiseen.

Johdon vastuulla tietopääoman hallinnassa on muun muassa:

- Edistää tiedonlaadun riskien tunnistamista, arviointia ja hallintaa. Tähän kuuluu niiden viitekehysten katselmointi ja hyväksyminen, joiden noudattamisella minimoidaan tietopääomariskiä eli varmistetaan tiedon hyvää laatua.
- Huolehtia siitä, että viitekehysten edellyttämät toimintatavat tulevat noudatetuiksi. Noudattaminen edellyttää selkeää tilannekuvaa tiedon määrittelyn, keräämisen ja prosessoinnin hallittavuuden tilasta sekä näiden teknisistä ja laillisista edellytyksistä.
- Sisällyttää tietoon liittyvien kyvykkyyksien edistäminen ja erityisesti puutteiden korjaaminen IT-infrastruktuuriin liittyvään strategiaan osiin.
- Huolehtia, että kriittistä tietopääomaa sisältävien järjestelmien kehittämisessä on riittävä määrä taloudellisia ja inhimillisiä resursseja.
- Huolehtia riskiraportoinnin riittävistä määrittelyistä ja ymmärtää se, millaisia rajoitteita tiedon laadun tila riskiraportoinnille aiheuttaa. Johdon tulee asettaa tavoitteet riskiraporttien oikeellisuudelle ja täsmällisyydelle sekä normaali- että kriisitilanteissa. Näiden vaatimusten tulee heijastaa päätösten kriittisyyttä, joita raportoinnin perusteella tehdään.
- Olla tietoinen OP Ryhmän sääntelymukaisuuden tilasta tiedon hallintaa ja tiedon laatua koskevan sääntelyn osalta. Johdolla on oltava käsitys niistä toimenpiteistä, joita tämän eteen on tehty tai joita tulevaisuudessa tarvitaan sääntelymukaisuuden parantamiseksi.

Malliriskit

Mallien käyttöön liittyvällä riskillä, malliriskillä, tarkoitetaan mahdollista tappiota tai maineen menetystä aiheutuen mallien tulosten perusteella tehdyistä päätöksistä. Malliriski on täten toiminnan laatuun ja kyvykkyyksiin liittyvä niin sanottu seuraamusriski. Mallien käyttöön liittyvä riski on operatiivinen riski, joka voi aiheutua esimerkiksi puutteellisista tai epäselvistä mallien hallinnan vastuista mallin elinkaaren eri vaiheissa tai puutteellisesta dokumentaatiosta.

OP Ryhmän määritelmän mukaisesti malleihin sisältyy erityyppisiä kvantitatiivisia menetelmiä kuten:

- Omassa hallinnassa olevaan tietoon perustuvia tilastollisia/matemaattisia malleja, joiden avulla saadaan perustietojen historia-aineistoista edelleen johdettuja tietoja.
- Mallinnuksen avulla johdettuja omaan tai ulkoiseen tietoon perustuvia syötetietoja, joita hyödynnetään kaavoissa, laskennassa, luokitteluisissa tai säännöstoissa.
- Finanssiliikeyrityksissä vakiintuneita matemaattisia kaavoja, joihin parametrien arvot saadaan markkinoilta.

Koska mallit ovat ansaintalogiikoiden kriittisiä onnistumisen tekijöitä, OP Ryhmällä on oltava vankka mallien hallinta. Mallien käytön tulee olla asianmukaista ja tämän varmistamiseksi eri sovelluskohteissa noudatetaan ryhmätasoisia linjauksia ja näitä tarkentavaa ohjeistusta. Tarkoituksenmukaisen malliympäristön varmistamiseksi riskienhallintatoiminto pitää yllä ryhmätasoisista rekisteriä malleista (malli-inventaari).

Malliriskien lähteet voidaan jakaa kolmeen kategoriaan:

- mallien kehitysvaiheen puutteisiin
- mallien täytäntöönpanon puutteisiin ja
- mallien käytön puutteisiin.

Näihin kaikkiin liittyy yhteisiä riskilähteitä, kuten puutteet tiedossa tai sen laadussa, matemaattisten menetelmien ja mallien välisten riippuvuuksien riittämätön tuntemus sekä puutteet liiketoiminnan, riskimittauksen ja sääntelyn tuntemisessa.

Mallien ja malliriskien hallinnalla varmistetaan, että mallit kuvaavat ko. ilmiötä riittävän tarkasti ja niiden käyttö on asianmukaisesti järjestetty. Käyttöön liittyviltä riskeiltä ei voida täysin suojautua. Riskienhallinnan tavoitteena on, että mallien käyttöön liittyvät riskit tunnustetaan ja tähän liittyvä riskitaso on hyväksyttävä.

Toimiva johto vastaa malliriskien hallinnan järjestämisestä seuraavat edellytykset huomioon ottaen:

- Malliriskejä hallitaan selkeillä roolituksilla ja vastuiden määrittelyllä. Kaikilla malleilla on omistaja.
- Malliriskit tunnustetaan ja arvioidaan osana operatiivisten riskien hallintaa ja sen menettelyitä.
- Mallien kehittäminen ja ylläpito varmistetaan riittävällä kvantitatiivisten menetelmien osaamisella ja resursoinnilla.
- Mallia käytetään vain käyttötarkoitukseen, johon se on kehitetty ja hyväksytty. OP Ryhmässä otetaan käyttöön vain malleja, joiden toimivuus ja toteutus on varmistettu riittävällä tavalla.
- Malleja arvioidaan niiden kehityksestä ja toteutuksesta riippumattomasti.
- Malleille järjestetään toimiva käytön seuranta.
- Malleille toteutetaan niiden elinkaaren mukaista riskienhallintaa dokumentointivaateet huomioiden.

OP Ryhmän malliriskien hallintakehikko määrittelee mallien ja malliriskien hallinnan roolit ja vastuut sekä mallin elinkaaren aikana noudatettavat toimintatavat. Mallin elinkaari koostuu mallin kehittämisestä, tuotantototeutuksesta ja käytöstä sekä mallin ylläpidosta tai sen käytöstä poistumisesta.

Mallin omistajuuteen kuuluu yksikäsittäinen vastuu ymmärtää kaikki yksittäiset seikat tai muuttujat, jotka vaikuttavat ko. liiketoiminnan kannattavuuteen, ja ymmärtää näiden muuttujien väliset riippuvuudet. Mallin omistajan vastuulla on myös seurata, miten nämä muuttujat ja niiden riippuvuudet muuttuvat ajassa. Mallin omistajan tehtävänä on huolehtia, että käytössä olevat mallit ovat ajantasaisia ja käyttötarkoitukseen sopivia.

Mallit luokitellaan ottaen huomioon niiden liiketoimintakriittisyys, mallin kehittämisessä ja ylläpidossa tarvittava aineisto sekä käytetyn menetelmän vakiintuneisuus. Kunkin luokan malleille sovelletaan yhtenäisiä mallien hallinnan menettelyjä.

Malleja hyödynnetään liiketoiminnan tukena hinnoittelussa ja sopimusten arvostuksessa kirjanpitoa varten silloin, kun hintaa tai arvoa ei ole saatavissa suoraan markkinoilta. Riskien mittaamisessa kvantitatiivisilla malleilla ja menetelmillä haetaan mahdollisimman tarkkaa arviota riskistä taloudellisen pääomatarpeen laskennassa sekä omien varojen vähimmäisvaateen laskennassa.

Mallien vakiintuneisuus käyttökohteissaan vähentää niiden kriittisyyttä. Vakiintuneiden markkinakäytäntöjen mukaisten mallien käytön riskit liittyvät pääosin niiden implementoinnin oikeellisuuteen. Omaan tietopääomaan perustuvat itse kehitetyt mallit sisältävät eniten riskiä ilmiön mallinnuksen ja mallin virheellisuuden suhteen.

Mallien kehittäminen vaatii ensisijaisesti omaa, laadukkaaksi todettua historia-aineistoa tarvittavasta tiedosta, oikein kvantifioitua riskiposition määrää ja omaisuus- tai velkaerän arvostamiseen soveltuvaa markkinainformaatiota. Mallin on sovelluttava mallinnettavan ilmiön tarkasteluun. Yleisesti käytettyjä ja hyväksi todettuja mallinnusmenetelmiä ja malleja käytetään aina, kun tällaisia on saatavilla. Mallien kehittämisessä pyritään tunnistamaan mallin puutteet sekä tilanteet, joissa malli toimii heikosti. Siltä osin, kun malleja ei voida toteuttaa kuvattavan ilmiön luonteen vaatimalla tavalla, on kuvattava puutteet sekä ratkaisut, joilla näitä on pyritty mallinnuksessa korjaamaan. Sääntely ja riskienhallinnalliset näkökulmat on otettava huomioon mallin kehittämisessä.

Mikäli eri käyttötarkoituksiin on käytettävä eri tavoin määriteltyjä parametrien arvoja, on valinnat tarkoin perusteltava ja dokumentoitava. Mallin käytön laajennus uuteen sovelluskohteeseen edellyttää aina uuden päätöksen. Mallin tuloksiin vaikuttavat tuoreemman aineiston perusteella tehtävät mallien parametrien päivitykset tunnistetaan erikseen varsinaisista mallimuutoksista. Päätös käyttöön otosta dokumentoidaan relevantin toimielimen pöytäkirjaan ja toimitetaan tiedoksi mallirisikienhallinnasta vastaavalle yksikölle riskienhallintatoiminnossa.

Mallien käytön jatkuvassa arvioinnissa käytetään määrämuotoista ja säännöllistä monitorointia. Monitoroinnin laajuuden, yksityiskohtaisuuden ja frekvenssin on oltava oikeassa suhteessa mallin merkittävyyteen. Monitoroinnin toteutuksessa otetaan huomioon sääntelystä tulevat vaatimukset. Mikäli monitorointi osoittaa mallin toimivuuden heikentyneen tai vuosittainen riskientunnistamisprosessi nostaa esille trendinomaisia tai rakenteellisia muutoksia toimintaympäristössä, niin tällöin on suoritettava validointi etenkin, jos mallilla arvioidaan merkittäväksi arvioituja riskejä.

Mallien toimivuus arvioidaan säännöllisellä määrällisellä ja laadullisella tarkastelulla eli validoinnilla. Validointivaade koskee myös liiketoiminnan implementoimia malleja eikä pelkästään riippumattoman toiminnon implementoimia malleja. Validoinneissa noudatetaan ennalta määriteltyjä menettelyjä, tarkasteluja ja testejä. Arvioinnissa otetaan huomioon mallin käyttötarkoitus ja sen merkittävyys.

Mallin elinkaaren jokaisessa vaiheessa kiinnitetään huomiota myös riittävään dokumentointiin ja dokumentoinnille asetettujen sääntelyvaateiden toteutumiseen. Riskienhallintatoiminto vastaa yhtenäisen dokumentointirakenteen kehittämisestä ja ylläpidosta.

Johdon raportointiin sisällytetään tietoa mallien toiminnasta ja niiden merkittävyydestä, eri osa-alueiden parannustarpeista sekä edistymisestä aiemmin havaittujen puutteiden korjaamisesta ja malleja koskevista muutoksista. Lisäksi johdon on oltava tietoinen siitä, mikäli mallien avulla liiketoimintaa ei kyetä kvantifioimaan riittävän hyvin, ja siitä mistä kvantifioinnin puutteet johtuvat.

Compliance-riskit

Compliance-riski on osa operatiiviseen toimintaan liittyvää riskiä, ja compliance-riskien hallinta on osa sisäisen valvonnan kokonaisuutta. Compliance-riskien hallinnalla on tavoitteena varmistaa, että OP Ryhmän kaikissa yhteisöissä noudatetaan lakeja, viranomaisten määräyksiä sekä OP Ryhmän ja yhteisöjen allekirjoittamia sitoumuksia ja sisäisiä toimintaperiaatteita ja ohjeita. Compliance-riskien hallinnalla varmistetaan myös, että asiakassuhteissa noudatetaan sääntelyn vaatimia asianmukaisia ja eettisesti hyväksyttäviä periaatteita ja toimintatapoja.

Compliance-riskiä hallitaan seuraamalla lainsäädännön kehitystä, ohjeistamalla, kouluttamalla ja tukemalla organisaatiota sääntelymukaisten toimintatapojen noudattamisessa sekä valvomalla organisaation menettelytapojen

sääntelymukaisuutta. Compliancen antaman tuen tavoitteena on ennakoida tulevia sääntelymuutoksia, osallistua compliance-toimialueen puitteissa keskusteluihin OP Ryhmän kannalta olennaisten sääntelyvaateiden tulkinnaista sekä seurata ja tukea sääntelyn implementointihankkeita. Riskiperusteisella compliance-valvonnalla varmistetaan ensimmäisen puolustuslinjan kontrollien toimivuus sekä sääntelyn ja ohjeistusten mukainen toiminta. Liiketoiminta vastaa prosesseihin liittyvien sisäisen valvonnan tehtävien toteuttamisesta.

Compliance-riskin toteutuminen voi taloudellisen menetyksen lisäksi aiheuttaa myös muita haitallisia seuraamuksia, kuten sanktioita. Tällaisia sanktioita ovat esimerkiksi erilliset velvoitteiden rikkomisesta seuraavat rikemaksut, seuraamusmaksut, laiminlyöntimaksut, viranomaisen antamat varoitukset ja huomautukset sekä äärimmillään yhteisösakko. Compliance-riskin seurauksena voi olla myös maineen tai luottamuksen heikkeneminen tai menettäminen.

Vastuu sääntelyn noudattamisesta ja noudattamisen valvonnasta OP Ryhmän yhteisöissä on ylimmällä ja toimivalla johdolla sekä kaikilla esihenkilöillä. Jokainen OP Ryhmän yhteisöjen palveluksessa oleva henkilö vastaa omalta osaltaan sääntelyn ja sisäisten ohjeiden noudattamisesta.

Compliance-organisaatio raportoi compliance-riskeistä ja sisäisen valvonnan havainnoista keskusyhteisössä ja osuuspankeissa säännöllisesti hallituksen riskivaliokunnalle, yhteisöjen hallituksille ja johtokunnan ohjaus- ja compliance-toimikunnalle. Riskivaliokunta valvoo liiketoiminnan sisäisen valvonnan, riippumattoman riskienhallinnan ja compliancen riittävyttä, toiminnan tehokkuutta ja luotettavuutta sekä niitä koskevien periaatteiden noudattamista.

Muut ryhmätasoiset riskit

Keskittymäriskit

Keskittymistä aiheutuva tuloksen ja tase-erien arvojen vaihtelu ei ole itsessään oma riskilajinsa. Keskittymäriskin taustalla on joko kumuloitunut altistuma yksittäisen riskitekijän muutokselle tai tietyille tulevaisuuskenaariolle, jonka realisaatio voi aiheuttaa odotuksia suurempia tulosvaihteluja. Näin voi tapahtua etenkin, jos keskittymien identifioinnissa ja niiden rajoittamisessa ei olla onnistuttu.

Keskittymien tunnistaminen ja hallinnointi kaikilla toiminnan tasoilla on siten tärkeää. OP Ryhmässä keskittymäriskien tunnistamista ja niiden hallintaa järjestettäessä on otettava huomioon seuraavat näkökulmat.

1. Yksittäisen riskin kumulaation tunnistaminen ja hallinta järjestetään **ansaintalogiikkakokonaisuuksittain**. Riskipolitiikan rakenteen on edistettävä kumulaatioiden tunnistamista, ja limiiteillä rajataan niiden suuruutta. Ansaintalogiikkojen kumulaatioista esimerkkejä ovat muun muassa:
  - yksittäisen velallisen kumulaatio tai saamiskumulaatiot (esimerkiksi efektiivinen toimiala tai maantieteellinen alue)
  - yksittäiseen vakuutuskohteeseen tai vakuutettuun liittyvä riski tai samalle tapahtumalle altistuneiden kohteiden kumulaatio esimerkiksi maantieteellisen sijoittumisen kautta
  - tase-erien erääntymis- ja uudelleenhinnoittelukeskittymät ajan yli tai vastapuoliryhmittäin
2. Eri **ansaintalogiikkojen yli kumuloituvat yksittäiset riskit**, joiden hallitsemiseksi on luotava tehokkaat sekä mahdolliset eturistiriitatilanteet huomioon ottavat hallintomenettelyt. Tällaisista kumuloituvista altistumista esimerkkejä ovat:
  - yksittäisten velallisten tai toimialakohtaisten saamisten kumulaatio OP Ryhmän yhtiöiden yli
  - OP Ryhmän yhtiöiden riippuvuus yksittäisestä palveluntarjoajasta (esimerkiksi arvopaperiselvitys, tietotekniikka).
3. Usean eri riskitekijän yhtäaikaaisesti aiheuttamaa ja ansaintalogiikkojen yli kumuloituvaa tulosvaihtelua on hallittava mahdolliset eturistiriitatilanteet huomioon ottavien hallintomenettelyjen avulla. Alla esimerkkejä tällaisista kumulaatioista:
  - OP Ryhmällä voi olla keskittymä yhdestä vastapuolesta useiden tuotealueiden ja yhtiöiden yli. Pankkitoiminta voi olla rahoittanut yhtiöitä, joiden osakkeita ryhmän vakuutusyhtiöt omistavat. Samalla Pohjola Vakuutus voi olla yhtiön päävakuuttaja, ja OP-Henkivakuutus hoitaa yhtiön ryhmähenkivakuutusta. Näiden lisäksi sama yhtiö voi tarjota OP Ryhmälle teknologiapalveluja.

- Itsenäiseen valtioon liittyvät riskit (esimerkiksi riski poliittisista päätöksistä ja paikallisista katastrofeista eli yhdessä "maariski") voivat vaikuttaa samansuuntaisesti ko. maassa toimivien tahojen toimintaedellytyksiin, ja siten ko. maassa toimivien tahojen kanssa olevista sopimuksista syntyvä tulokset ovat vahvasti korreloituneita.

Ryhmätasoisien riskienhallintaprosessin tulee luoda mekanismit, joilla työnjaollisten päätösten avulla ennaltaehkäistään liian suurten suorien ja epäsuorien riskikeskittymien synty OP Ryhmän tasolla. Riskienhallintatoiminnon tulee luoda mekanismit ryhmätasoisien suorien ja epäsuorien kumulaatioiden tunnistamiseksi, arvioimiseksi ja hallinnoimiseksi.

Riskienhallinnan periaatteiden ansaintalogiikkakohtaisissa riskienhallintaprosessien linjauksissa ja niitä tarkentavissa riskipolitiikoissa keskittymäriskien hallinnan on oltava kiinteä osa riskienhallinnan käytäntöjä ja toiminnan limitointia.

Maariskejä hallitaan määrittämällä eri maille maalimiitit, joiden avulla seurataan, ohjataan ja ennaltaehkäistään ryhmän maariskikeskittymiä ansaintalogiikoittain. Limiittejä asetettaessa huomioidaan muun muassa maan ulkoinen luottokelpoisuus sekä alttius luonnonkatastrofeille.

Palveluostojen keskittämisellä voidaan saavuttaa merkittäviä etuja. Toimivan johdon on kuitenkin järjestettävä toiminta keskittymäksi identifioitujen palveluntarjoajan kanssa äärimmäisen huolellisesti ko. tilanteeseen sopivin tavoin ja luotava toimintasuunnitelma oman toiminnan jatkuvuuden varmistamiseksi palveluntarjoajan mahdollisten ongelmien varalta.

Maineriskit

Maineriskiä hallitaan ennakoivasti ja pitkäjänteisesti noudattamalla sääntelyä, finanssitoimialan hyviä käytäntöjä ja OP Ryhmän hyvän liiketavan periaatteita sekä korostamalla toiminnan ja siitä viestimisen avoimuutta. Maine ja luottamus ovat finanssitoiminnan perusta, minkä vuoksi ne on otettava huomioon kaikessa tekemisessä. Liiketoiminnalla on tärkeä rooli tunnistaa toimintansa positiiviset ja negatiiviset vaikutukset OP Ryhmän maineeseen sekä toteuttaa tarvittaessa korjaavat toimenpiteet.

Aktiivinen ja läpinäkyvä viestintä rakentaa vahvaa yrityskuvaa ja vahvistaa mainetta sekä luottamusta. Keskusyhteisön Viestintä-toiminto seuraa aktiivisesti ryhmän ja toimialan julkisuutta mediassa ja sosiaalisessa mediassa sekä ajankohtaisia puheenaiheita. Alan sekä ryhmän julkisuuskuvaa analysoidaan viikoittain myös osana likviditeetin hallinnan varautumissuunnitelmaa. Ryhmässä tulee olla valmiina viestinnän toimintamalleja ja suunnitelmia kriisitilanteiden varalta sekä maineriskin realisoitumisen ehkäisemiseksi.

Suunnitelmallisen viestinnän lisäksi OP Ryhmä vahvistaa mainettaan ennakoivasti ryhmän vastuullisuusohjelmaa toteuttamalla. Ryhmässä on käytössä hyvän liiketavan periaatteet (Code of Business Ethics). Ryhmässä noudatetaan kansainvälisiä taloudellisen, sosiaalisen ja ympäristövastuun periaatteita sekä kansainvälisiä sitoumuksia.

1.2 Julistus riskienhallintajärjestelyiden riittävydestä ja riskilausuma

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 575/2013 (CRR) 435 artiklan kohdan 1 mukaan OP Ryhmän on julkistettava ylimmän hallintoelimen eli OP Osuuskunnan hallituksen hyväksymä julistus riskienhallintajärjestelyiden riittävydestä sekä riskilausuma, jossa kuvataan tiivistetysti liiketoimintastrategiaan liittyvä kokonaisriskiprofiili.

OP Osuuskunnan hallituksen julistus 7.2.2023

OP Osuuskunnan hallitus arvioi säännöllisesti OP Ryhmän riskinoton ja riskienhallinnan periaatteiden, OP Ryhmän yritysturvallisuusperiaatteiden sekä OP Ryhmän ja eri liiketoiminta-alueiden riskipolitiikkojen noudattamista riskiraportoinnin perusteella. Saamiensa tietojen perusteella hallitus toteaa, että OP Ryhmän käytössä olevat riskienhallintajärjestelmät ovat OP Ryhmän riskiprofiiliin ja strategiaan nähden riittävät.

OP Osuuskunnan hallituksen riskilausuma 7.2.2023

OP Ryhmän perustehtävänä on edistää omistaja-asiakkaiden ja toimintaympäristön kestävää taloudellista menestystä, turvallisuutta ja hyvinvointia tarjoamalla asiakkailleen heidän tarvitsemansa kaikki pankki-, sijoitus- ja vakuutuspalvelut.

Riskinoton lähtökohtana on se, että OP Ryhmä ottaa kantaakseen pääosin perustehtävän toteuttamisesta syntyviä riskejä ja riskinotossaan OP Ryhmä korostaa maltillisuutta, vastuullisuutta sekä huolellista toimintatapaa. OP Ryhmän riskiprofiilissa korostuvat siten luotto- ja vakuutusriskit sekä maturiteettitransformaatoriski.

OP Osuuskunnan hallitus katsoo, että sen päättämä ja hallintoneuvoston vahvistama OP Ryhmän riskinoton periaatteet - dokumentti kuvaa OP Ryhmän riskinoton yleiset laadulliset lähtökohdat ja edellytykset selkeästi ja että dokumentissa asetetut kvantitatiiviset rajat riskinotolle ovat strategian mukaiset.

OP Osuuskunnan hallitus katsoo myös, että riskinoton periaatteissa esitettyjen laadullisten linjauksien sekä kvantitatiivisten limiittien avulla riskinottokapasiteetti on allokoitu liiketoiminnoille ryhmän strategian ja riskinottohalun mukaisesti.

Vuodelle 2022 OP Osuuskunnan hallintoneuvosto vahvisti limiitit muun muassa OP Ryhmän vakavaraisuudelle, maksuvalmiudelle ja riskinottohalulle. Limiiteillä varmistettiin, ettei OP Ryhmä tai sen yhtiö ota toiminnassaan niin suurta riskiä, että se vaarantaisi OP Ryhmän tai sen yhtiön vakavaraisuuden, kannattavuuden, maksuvalmiuden tai toiminnan jatkuvuuden. Alla olevassa taulukossa on esitetty OP Ryhmän keskeiset limiitit sekä vastaavien riskinoton mittareiden toteuma-arvot tilanteesta 31.12.2022. OP Ryhmän liiketoiminnan riskinotto pysyi koko vuoden ajan hallintoneuvoston vahvistamien limiittien puitteissa.

OP Ryhmän riskinoton periaatteiden (RAS) mukaiset limiitit	31.12.2022	31.12.2021	Limitti
Riskinottokapasiteetti			
Ydinvakavaraisuus (CET1), %	17,4 %	18,2 %	13,0 %
Rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta annetun lain mukainen vakavaraisuus (Rava), %	137 %	146 %	110 %
Suurin yksittäinen asiakasriski / asiakasriskejä kattavat Rava-omat varat, %	5,6 %	4,6 %	10 %
Maksuvalmiusvaatimus (LCR), %	217 %	212 %	120 %
Pysyvän varainhankinnan vaatimus (NSFR), %	128 %	130 %	110 %
Riskinottokyky			
Toteutuneet operatiiviset riskit (netto), milj. €	5,79	8,88	50
Riskinottohalu ja sen allokointi: taloudellinen pääomatarve / OP Ryhmän sisäinen pääoma, %			
OP Ryhmä	36,49 %	36,53 %	75 %
Pankkitoiminta yhteensä, josta	28,66 %	27,15 %	51,5 %
Vähittäispankkitoiminta	14,18 %	12,91 %	26,5 %
Yrityspankkitoiminta	12,02 %	11,36 %	21 %
Keskuspankki	2,11 %	2,57 %	3,5 %
Varainhoito	0,35 %	0,31 %	0,5 %
Vahinkovakuutus	6,63 %	7,57 %	13,5 %
Henkivakuutus	3,76 %	4,55 %	8,5 %
Muu	0,78 %	1,05 %	1,5 %

Hallituksen päättämiä ja hallintoneuvoston vahvistamia laadullisia linjauksia ja kvantitatiivisia rajoitteita täydennetään ja täsmennetään muulla riskienhallinnallisella ohjeistuksella sekä tarkemmilla liiketoiminta-alueiden riskipolitiikoilla. Niiden avulla on varmennettu, että OP Ryhmässä riskinotto kohdistuu liiketoiminta-alueittain strategian mukaisiin kohteisiin ja ettei toiminnassa oteta niin suurta riskiä, että se vaarantaisi OP Ryhmän tai siihen kuuluvien yhtiöiden vakavaraisuuden, kannattavuuden, maksuvalmiuden tai toiminnan jatkuvuuden.

2 OP Ryhmän vakavaraisuus

Tässä osiossa esitetään katsaus OP Ryhmän vakavaraisuuteen. Tarkemmat tiedot esitetään OP-yhteenliittymän Pilari III - taulukoissa 2022, mitkä julkaistaan erillisenä Excel-tiedostona englanniksi.

2.1 OP-yhteenliittymän omat varat ja vakavaraisuus

Osuuspankkien yhteenliittymä muodostuu yhteenliittymän keskusyhteisöstä (OP Osuuskunta), keskusyhteisön jäsenluottolaitoksista ja niiden konsolidointiryhmiin kuuluvista yrityksistä. Vaikka OP Ryhmän vakuutusyhtiöt eivät kuulukaan osuuspankkien yhteenliittymään, on niihin tehdyillä sijoituksilla merkittävä vaikutus luottolaitosten vakavaraisuussäännösten mukaisesti laskettuun vakavaraisuuteen. Tarkemmat tiedot konsolidointiryhmään kuuluvista yhtiöistä on ilmoitettu tilinpäätöksen 2022 liitteissä 23 ja 84. Muutokset Ryhmän rakenteessa on esitetty OP Ryhmän tilinpäätöstiedotteessa 1.1.-31.12.2022.

2.1.1 Omat varat

Omat varat, milj. €	31.12.2022	31.12.2021
OP Ryhmän oma pääoma	14 335	14 184
Poistetaan vakuutusyhtiöiden vaikutus omasta pääomasta	-721	-988
Käyvän arvon rahasto, rahavirran suojaus	337	-96
Ydinpääoma (CET1) ennen vähennyksiä	13 951	13 101
Aineettomat hyödykkeet	-343	-351
Eläkevastuun ylikate ja arvostusoikaisut	-231	-132
Omista varoista vähennettävät osuuspääomat	-163	-160
Ennakoitu voitonjako	-144	-96
ECL - odotetut tappiot alijäämä	-425	-356
Järjestämättömien vastuiden kattamisvaatimuksesta puuttuva määrä	-76	-41
Ydinpääoma (CET1)	12 569	11 965
Ensisijainen pääoma (T1)	12 569	11 965
Debentuurilainat	1 308	1 308
Debentuurilainat, joihin sovelletaan siirtymäsäännöstä	91	141
Toissijainen pääoma (T2)	1 399	1 448
Omat varat yhteensä	13 968	13 413

Taulukossa on esitetty OP Ryhmän omien pääomien johtaminen OP Yhteenliittymän ydinpääomaan. Ydinpääomaan vaikuttivat positiivisesti pankkitoiminnan tulos ja Tuotto-osuuksien liikkeeseenlaskut. Tuotto-osuuksien määrä ydinpääomissa oli 3,2 miljardia euroa (3,1).

Debentuurilainoihin on sovellettu vanhoja debentuurilainoja koskevia siirtymäsäännöksiä.

2.1.2 Kokonaisriski

Kokonaisriski, milj. €	31.12.2022	31.12.2021
Luotto- ja vastapuoliriski	60 437	57 267
Standardimenetelmä (SA)	8 476	4 822
Valtio- ja keskuspankkivastuut	495	298
Luottolaitosvastuut	627	5
Yritysvastuut	5 244	3 179
Vähittäisvastuut	1 245	1 142
Kiinteistövakuudelliset vastuut	153	1
Maksukyvyttömät vastuut	72	45
Katetut joukkolainat	540	
Saamiset, joihin voidaan soveltaa lyhyen aikavälin luottoluokitusta	0	
Yhteistä sijoitustoimintaa harjoittavat yritykset (CIU)	0	0
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset	1	6
Muut	99	146
Sisäisten luottoluokitusten menetelmä (IRB)	51 960	52 446
Luottolaitosvastuut		1 191
Yritysvastuut	29 997	29 808
Vähittäisvastuut	12 002	13 320
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset	8 944	7 112
Muut	1 018	1 015
Keskusvastapuolen maksukyvyttömyysrahaston riskit	0	
Arvopaperistetut erät	111	94
Markkina- ja selvitysrisiki, standardimenetelmä	1 070	1 380
Operatiivinen riski, standardimenetelmä	3 851	3 786
Vastuun arvonoiikaisu (CVA)	179	204
Muut riskit*	6 678	3 000
Kokonaisriski yhteensä	72 327	65 731

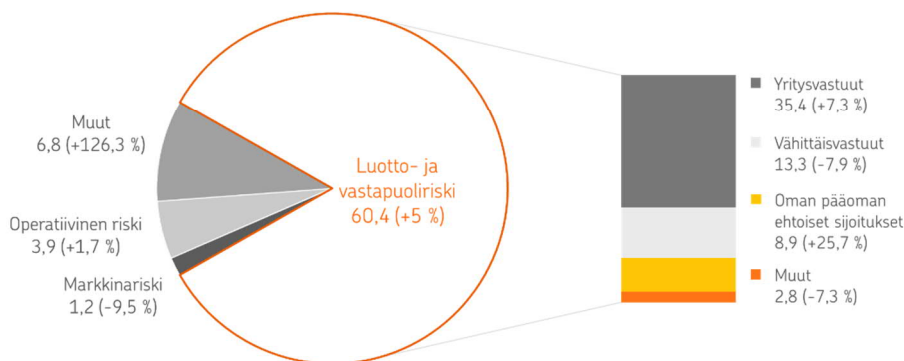
*Standardimenetelmään perustuva riskipainotettujen erien lisäys

Kokonaisriski-taulukon esittämistapaa on muutettu. Vertailutiedot on muutosten osalta oikaistu vastaamaan uutta esittämistapaa.

Kokonaisriski oli 72,3 miljardia euroa (65,7) eli 10 prosenttia suurempi kuin vuodenvaihteessa 2021. SA-lattia kasvatti kokonaisriskin määrää. Kolmannen vuosineljänneksen aikana OP Ryhmä siirtyi vakavaraisuuslaskennassa standardimenetelmän käyttöön luottolaitosvastuille sekä tietyille vähäisille osille yritysvastuita. Muutoksella ei ollut olennaista vaikutusta vakavaraisuuteen. Kyseessä oleviin vastuihin on aikaisemmin sovellettu sisäisten mallien IRBA-menetelmää.

Kokonaisriski 31.12.2022
yhteensä 72,3 mrd.€
(muutos vuoden alusta +10 %)

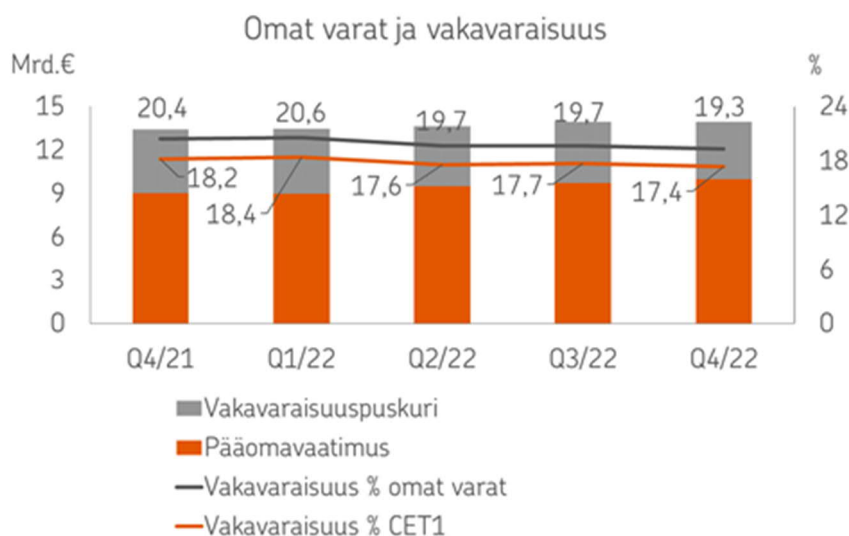

2.1.3 Vakavaraisuuden tunnusluvut

Suhdeluvut, %	31.12.2022	31.12.2021
Ydinpääoman (CET1)	17,4	18,2
Tier1-vakavaraisuussuhde	17,4	18,2
Vakavaraisuussuhde	19,3	20,4

Suhdeluvut ilman siirtymäsäännöstä, %	31.12.2022	31.12.2021
Ydinpääoman (CET1) vakavaraisuussuhde	17,4	18,2
Tier1-vakavaraisuussuhde	17,4	18,2
Vakavaraisuussuhde	19,2	20,2

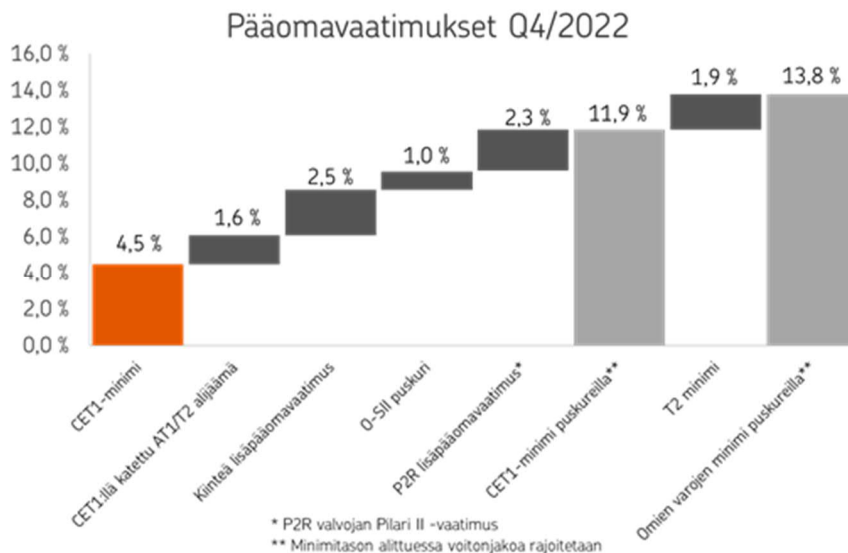
OP Ryhmän CET1-vakavaraisuus oli 17,4 prosenttia (18,2), joka ylittää sääntelyn edellyttämän minimitason 5,5 prosenttiyksiköllä. Tunnusluku heikkeni yhden prosenttiyksikön SA-lattian käyttöönoton siirtymähetkellä toisella vuosineljänneksellä. Tulos ja Tuotto-osuuksien liikkeeseenlaskut nostivat suhdelukua.

Pääomavaatimus, milj. €	31.12.2022	31.12.2021
Omat varat	13 968	13 413
Pääomavaatimus	9 979	9 041
Puskuri pääomavaatimukseen	3 989	4 373

OP Ryhmän luottolaitostoiminnan vakavaraisuus on vahva suhteessa lakisääteiseen ja viranomaisen asettamiin vakavaraisuusvaatimuksiin. Lakisääteinen minimi vakavaraisuussuhteelle on 8 prosenttia ja CET1-vakavaraisuudelle 4,5 prosenttia, AT1- ja T2 minimivaatimusten CET1:llä katettava osuus, 1,6 prosenttia, nostaa CET1-minimin 6,1 prosenttiin. Luottolaitoslain mukainen 2,5 prosentin kiinteä lisäpääomavaatimus,

1 prosentin O-SII-lisäpääomavaatimus ja EKP:n P2R-vaatimus nostavat alarajan kokonaisvakavaraisuussuhteelle käytännössä 13,8 prosenttiin ja CET1-vakavaraisuudelle 11,9 prosenttiin, ensisijaisen lisäpääoman (AT1) sekä toissijaisen pääoman (T2) alijäämät huomioiden.

Velkaantuneisuus, milj. €	31.12.2022	31.12.2021
Ensisijainen pääoma (T1)	12 569	11 965
Vastuut yhteensä	165 362	161 415
Vähimmäisomavaraisuusaste, %	7,6	7,4

Vähimmäisomavaraisuusaste (Leverage Ratio) kuvaa velkaantuneisuutta, mittarin minimitaso on kolme prosenttia. Suhdeluvun nousuun vaikutti erityisesti pankkitoiminnan tulos.

2.2 Rahoitus- ja vakuutusryhmittymän vakavaraisuus

OP Ryhmän rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta annetun lain mukainen vakavaraisuus

Milj. €	31.12.2022	31.12.2021
OP Ryhmän omat pääomat	14 335	14 184
Pääomalainat ja debentuurilainat	1 399	1 448
Muut omiin varoihin sisältyvät toimialakohtaiset erät	-442	-392
Liikearvo ja aineettomat hyödykkeet	-1 077	-1 097
Vakuutusliiketoiminnan arvostuserot*	1 083	794
Suunniteltu voitonjako	-144	-96
Omista varoista vähennettävät IFRS-erät**	177	-181
ECL - odotetut tappiot alijäämä	-370	-330
Ryhmittymän omat varat yhteensä	14 961	14 331
Luottolaitostoiminnan omien varojen vaade***	9 661	8 111
Vakuutusliiketoiminnan omien varojen vaade*	1 237	1 672
Ryhmittymän omien varojen vähimmäismäärä yhteensä	10 898	9 783
Ryhmittymän vakavaraisuus	4 063	4 547
Ryhmittymän vakavaraisuussuhde (%)	137	146

* Vakuutusyhtiöiden vakavaraisuuden mukaiset arvostuserot ja arvio SCR:sta

** Eläkevastuun ylikate, käyvän arvon rahastosta rahavirran suojauksen osuus

*** Kokonaisriski x 13,8 %

Luvuissa on huomioitu siirtymäsäännökset. Rahoitus- ja vakuutusryhmittymän (Rava) valvonnasta annetun lain mukaan lasketut OP Ryhmän omat varat ylittivät laissa määritellyn vähimmäismäärän 4,1 miljardilla eurolla (4,5). Pankkitoiminnan pääomavaatimus oli ennallaan 13,8 prosentissa riskipainotetuista eristä laskettuna. OP Ryhmän omien varojen määrä suhteessa vähimmäispääomavaatimukseen oli 137 prosenttia (146). Tunnusluku heikkeni noin 15 prosenttiyksikköä standardimenetelmään perustuvan riskipainotettujen erien lattiatason (SA-lattian) käyttöönoton myötä. Pankkitoiminnan lisäpääomavaatimusten ja vakuutusyhtiöiden pääomavaatimusten seurauksena Rava-vakavaraisuuden minimitaso, 100 prosenttia, kuvaa tasoa, jonka puitteissa ryhmittymä voi toimia ilman puskurien alituksesta seuraavia viranomaisvelvoitteita.

3 Allekirjoitukset

Hallitus vahvistaa, että OP Ryhmän riski- ja vakavaraisuusraportti 2022 sekä OP-yhteenliittymän Pilari III -taulukot 2022 on julkaistu CRR:n osan 8 ja siihen liittyvän Euroopan pankkiviranomaisen ohjeistuksen mukaisesti ja raportit on laadittu noudattaen OP Osuuskunnan hallituksen vuonna 2022 vahvistamia vakavaraisuustietojen julkistamisen periaatteita. Periaatteet määrittelevät julkistettavan tiedon oikeellisuuden varmentamisessa käytettävät menettelytavat ja tietojen olennaisuuden arvioinnin.

Helsingissä 1. maaliskuuta 2023

Jaakko Pehkonen
hallituksen puheenjohtaja

Timo Ritakallio
pääjohtaja

Jarna Heinonen

Jari Himanen

Kati Levoranta

Pekka Loikkanen

Tero Ojanperä

Riitta Palomäki

Petri Sahlström

Olli Tarkkanen

Mervi Väisänen